

GRÖNOMRÅDEN FÖR HUNDAR OCH MÄNNISKOR I SAMEXISTENS

EN UNDERSÖKANDE STUDIE OM HUNDRASTOMRÅDEN

Jonna Österback

Självständigt arbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitektprogrammet

Alnarp 2024

Grönområden för hundar och människor i samexistens.

En undersökande studie om hundrastområden.

Green spaces for dogs and humans in coexistence.

An investigative study of dog parks.

Jonna Österback

Handledare: Linn Osvalder, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Examinator: Marie Larsson, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Bitr. examinator: Ingrid Sarlöv-Herlin, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Independent Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0846

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2024

Omslagsbild: Jonna Österback

Nyckelord: Hundrastområden, grönområden, samexistens, urban planering, more-than-human design

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt.

Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i JA, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i NEJ, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

<https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

- JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.
- NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

SAMMANFATTNING

I takt med urbaniseringen ökar både antalet hundar och människor i staden. Samtidigt minskar tillgången till grönområden vilket betyder att hundar och människor tvingas samexistera på mindre ytor. Denna studie undersöker hur offentliga grönområden, i form av hundrastområden, på bästa sätt kan planeras och gestaltas för att tillgodose både hundars och människors behov, med fokus på samexistens.

Studien består av en litteraturstudie, fallstudier på hundrastområdena Ladugårdsgärdet i Stockholm och Ribersborg i Malmö samt enkäter riktade till hundägare i urbana miljöer. Litteraturstudiens fokuserar på att redogöra hundens naturliga sinnen och behov samt hur dessa kan kombineras med människan, baserat på människans preferenser och behov gällande grönområden. Fallstudieområdena bedöms efter Jan Gehls 12 kvalitetskriterier samt efter hundens kvalitetskriterier och dess kvaliteter analyseras och behandlas slutligen i en SWOT-analys.

Slutligen tar studien fram fem gestaltningskvaliteter: *Stora öppna ytor*, *Flexibla och oprogrammerade ytor*, *Vegetation*, *Trygghet och säkerhet* samt *Sociala mötesplatser*. Dessa kvaliteter gynnar både hundar och människor samt samexistens sinsemellan i urbana hundrastområden. Slutligen appliceras kvaliteterna, som inte redan existerar i miljön, på Ladugårdsgärdet och Ribersborg genom en förbättringsgestaltning.

ABSTRACT

As the urbanization increases, the population of both dogs and humans in cities are growing. At the same time, the access of green spaces is decreasing, which forces dogs and humans to coexist in smaller areas. This study investigates how public green spaces, specifically Hundrastområden (Dog parks), can be ideally planned and designed to meet the needs of both dogs and humans, with a focus on coexistence.

The study consists of a literature review, case studies of the dog parks Ladugårdsgärdet in Stockholm and Ribersborg in Malmö, and a survey focused on dog owners in urban environments. The literature review aims to account for the natural senses and needs of dogs and how these can be integrated with human preferences and requirements for green spaces. The case study areas are assessed based on Jan Gehl's 12 quality criteria, as well as criterias specific to dogs. The qualities of these spaces are analyzed and further evaluated using a SWOT analysis.

The study ultimately identifies five general design qualities for Hundrasområden: *large open spaces, flexible and unprogrammed areas, vegetation, safety and security, and social meeting places*. These qualities benefit both dogs and humans, promoting coexistence within urban Hundrastområden. Finally, the qualities not already present in the environments of Ladugårdsgärdet and Ribersborg, are applied through an improvement design proposal.

TACK

Jag vill först och främst rikta ett stort tack till min handledare Linn Osvalder för intressanta diskussioner kring ämnet samt ovärderligt stöd och hjälp i skrivandet av detta arbete. Jag vill även tacka alla respondenter som tog sig tid att svara på enkäten och såklart även rikta ett tack till alla fyrbenta som ställt upp som modeller till detta arbete. Slutligen vill jag tacka min familj och de vänner som har stöttat mig genom detta arbete.

Tack alla och trevlig läsning vidare!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INTRODUKTION	8
1.1 BAKGRUND	9
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	10
1.3 SYFTE & MÅL	11
1.4 FRÅGESTÄLLNINGAR	11
1.5 AVGRÄNSNING	11
2. METOD	12
2.1 LITTERATUR	13
2.2 FALLSTUDIER	13
2.2.1 LADUGÅRDSGÄRDET, STOCKHOLM	
2.2.2 RIBERSBORG, MALMÖ	
2.2.3 DE 12 KVALITETSKRITERIERNA	
2.2.4 KVALITETSKRITERIER FÖR HUND	
2.3 ENKÄTUNDERSÖKNING	14
2.4 SWOT-ANALYS	14
2.5 GESTALTNINGSKVALITETER	14
2.5 FÖRBÄTTRINGSGESTALTNING	14
3. LITTERATUR	15
3.1 HUNDENS EFFEKT PÅ MÄNNISKAN	16
3.1.1 HUNDENS FYSIOLOGISKA EFFEKT PÅ MÄNNISKAN	
3.1.2 HUNDENS PSYKOLOGISKA EFFEKT PÅ MÄNNISKAN	
3.1.3 HUNDENS EFFEKT PÅ BARN	
3.2 HUNDENS SINNE OCH NATURLIGA BETEENDEN	17
3.2.1 HUNDENS SINNE	
3.2.2 HUNDENS NATURLIGA BETEENDEN	
3.3 DEN URBANA MÄNNISKAN OCH GRÖNOMRÅDEN	21
3.3.1 UPPLEVELSE AV GRÖNOMRÅDEN	
3.3.2 GRÖNOMRÅDENS EFFEKT PÅ MÄNNISKAN	
3.4 HUNDEN I STADEN	22
3.4.1 DEN URBANA HUNDEN	
3.4.2 DEN URBANA KONFLIKTEN	
3.4.3 BERIKNING AV DEN URBANA HUNDEN	
3.4.4 OLIKA TYPER AV BERIKNING	
3.4.5 AKTIVERING AV DEN URBANA HUNDEN	
3.5 STADSPLANERING OCH HUNDAR	26
3.5.1 MORE THAN HUMAN GEOGRAPHY	
3.5.2 MILJÖER FÖR HUNDAR OCH DESS ÄGARE I STADEN	
3.5.3 URBAN SAMEXISTENS	
3.6 GESTALTNING AV OFFENTLIGA GRÖNOMRÅDEN	31
3.6.1 GESTALTNING FÖR BARN OCH UNGA	
3.6.2 JAN GEHLS 12 KVALITETSKRITERIER	
3.6.3 GESTALTNING AV HUNDRASTOMRÅDEN	
4. KVALITETSKRITERIER FÖR HUND	34
5. FALLSTUDIER	35
5.1 STOCKHOLM OCH HUNDRASTOMRÅDEN	36
5.1.1 LADUGÅRDSGÄRDET HUNDRASTOMRÅDE	
5.1.2 DE 12 KVALITETSKRITERIERNA	
5.1.3 KVALITETSKRITERIER FÖR HUND	
5.1.4 SAMMANFATTNING AV KVALITETSKRITERIERNA	
5.2 MALMÖ OCH HUNDRASTOMRÅDEN	45
5.2.1 RIBERSBORG HUNDRASTOMRÅDE	
5.2.2 DE 12 KVALITETSKRITERIERNA	
5.2.3 KVALITETSKRITERIER FÖR HUND	
5.2.4 SAMMANFATTNING AV KVALITETSKRITERIERNA	
6. ENKÄTUNDERSÖKNING	56
6.1 ENKÄTUNDERSÖKNING, HUNDÄGARSKAP I STADEN	58
6.2 SAMMANFATTNING AV ENKÄTUNDERSÖKNING	63
7. SWOT-ANALYS	64
7.1 SWOT-ANALYS LADUGÅRDSGÄRDET	65
7.2 SWOT-ANALYS RIBERSBORG	66
8. GESTALTNINGSKVALITETER FÖR HUNDRASTOMRÅDEN	67
9. FÖRBÄTTRINGSGESTALTNING	70
9.1 FÖRBÄTTRINGSGESTALTNING LADUGÅRDSGÄRDET	71
9.2 FÖRBÄTTRINGSGESTALTNING RIBERSBORG	77
10. DISKUSSION	82
10.1 ATT PLANERA FÖR HUNDAR OCH MÄNNISKOR I SAMEXISTENS	83
10.2 METODDISKUSSION	84
10.3 FÖRSLAG PÅ VIDARE STUDIER	84
11. KÄLLOR	85
BILAGA	

A golden retriever is lying on its side on a grassy bank next to a pond. The dog is holding a large, dark stick in its mouth. The pond's surface is calm, reflecting the sky and the surrounding greenery. In the background, there is a stone wall, a grassy area with a bench, and a multi-story brick building. The scene is set in a park-like environment with lush green trees and foliage. The text "1. INTRODUKTION" is overlaid in large, white, bold letters across the middle of the image.

1. INTRODUKTION

1.1 BAKGRUND

Sveriges befolkningsmängd fortsätter att öka år för år, och resultatet är en ökad förtätning av många av våra städer. Bostadsbyggande och annan exploatering resulterar i minskad mängd natur- och grönområden i våra städer (Zinko et al. 2018). Städer är planerade, utformade och designade främst för människan och dess behov, men samtidigt delas dessa urbana miljöer med växter, djur och natur (Tarsitano 2006). Det finns även en stor lucka i den samtida planeringslitteraturen och planeringsprocessen om de icke mänskliga brukarna av urbana miljöer (Beatley & Bekhoff 2013).

Parallellt med förtätningen av våra städer har även antalet hundar ökat, och hunden är idag det vanligaste domesticerade djuret i stadsmiljö, men har varit populär sedan lång tid tillbaka (Lang & Marshall 2016). Hunden har funnits vid människans sida som husdjur i över 27 000 år och har under många år hjälpt människan med att jaga efter mat, vakta egendom, valla boskap, men även som rent sällskap (Svenska kennelklubben 2004). De senaste två decennierna har Jordbruksverket (2024) sett en kontinuerlig ökning av hundar i svenska hushåll och statistiken visar även en kraftig ökning på cirka 10 % under 2019-2021, vilket kan förklaras genom den globala pandemin orsakad av Covid-19. Folkhälsomyndigheten rekommenderar i början av 2020 att, om möjligt, ska arbetsgivare ordinera hemarbete för sina anställda (Folkhälsomyndigheten 2024). Detta, samt att flera personer förlorade sina jobb, gör att gemene man spenderar mer tid hemma (Ho, Hussain & Sparagano 2021). Pandemin resulterade därför i att många människor passade på att skaffa hund eftersom de haft mer tid att ta hand om djuret, vilket kan förklara den drastiska ökningen av hundar (Ho, Hussain & Sparagano 2021). Antalet ökande hundar i urban miljö kan även förklaras genom att människor som bor i städer medvetet söker sig till hundar, som ersättning för den förlorade eller minskade kontakten med naturen (Swedrup & Swedrup 2004). Idag, 2024, är det över en miljon registrerade hundar i Sverige (Jordbruksverket 2024).

Domesticeringen av hunden har lett till att hunden nu är ett mycket socialt djur och har en medfödd benägenhet att söka kontakt med människor (Viranyi & Range 2014). Hundar är dessutom flockdjur och deras mänsk-

liga familj ser hunden som en del av flocken (Berg, et al. 2020). Flertalet studier visar dessutom att hundar har en stor positiv effekt på människans hälsa och välbefinnande, detta genom uppmuntrande till fysisk aktivitet, bevisat lägre blodtryck och inte minst som sällskap (Friedmann et al. 2007; Uvnäs-Moberg 1998; Barcelos et al. 2023). Det är däremot inte helt enkelt att tillgodose det ömsesidiga behovet av umgänge mellan hundar och deras ägare i en urban miljö. Förtätningen av staden resulterar i mindre privata bostadsytor och trädgårdar, vilket i sin tur har satt större krav på de offentliga utomhusmiljöerna för hundar och hundägare (Jackson 2007). Parallellt med att hundägare önskar fler, friare och förbättrade miljöer för sig och sina hundar, finns det även människor som förespråkar strängare regler för hundar i stadsmiljö (Instone & Mee 2011).

World Health Organization (WHO) har klassificerat stress och fysisk inaktivitet som två av de vanligaste dödsorsakerna i utvecklade delar av världen (WHO 2016). Samtidigt som förtätning sker och grönområden prioriteras bort (Zinko et al. 2018), har forskning under de tre senaste decennierna visat att urbana grönområden är en god resurs för att främja folkhälsan (Grahn & Stigsdotter 2010). De positiva hälsoeffekterna hunden har på människan, den fortsatta ökningen av hundar i Sverige, samt den pågående förtätningen i samhället är goda argument till varför det är motiverat att undersöka hur grönområden kan planeras där människan och djur kan samexistera i högre grad än vad den fysiska planeringen erbjuder idag.

Som landskapsarkitektstudent och hundägare i urban miljö ligger detta ämne mig varmt om hjärtat. Min erfarenhet av att leva med en hund i stadsmiljö har gett mig insikt i de utmaningar som både hundar och hundägare står inför när det gäller tillgång till tillräckliga och berikande grönområden. Samtidigt fascinerar jag av komplexiteten i samhällsplanering, särskilt när det gäller att skapa miljöer som främjar samexistens i urbana miljöer. Denna fråga blir allt mer aktuell i takt med att städerna förtätas och antalet hundar ökar. Att undersöka hur urbana offentliga miljöer kan anpassas för att möta behoven hos både människor och hundar är relevant, då goda utomhusmiljöer inte bara kan höja livskvaliteten för båda grupperna, utan även minska konflikter sinsemellan.

1.2 PROBLEMFÖRMULERING

Hundar fortsätter att öka i tätbebyggda områden (Holmberg 2015) och trots att hundägandet leder till en ökning av rekreation och sociala interaktioner i vardagen, är det inte idag tydligt hur urbana miljöer kan bidra till motivation och upplevd tillgänglighet för hundägare (Graham och Glover 2014).

Enligt § 16 i Lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter ska hundar mellan 1 mars-20 augusti hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt (SFS: 2007:1150). Det är inte heller tillåtet att ha sin hund okopplad i naturreservat, nationalparker eller nära betande djur (Naturvårdsverket u.å). Utöver dessa bestämmelser kan även privata aktörer och kommuner ha egna bestämmelser om koppeltvång och delvis eller helt hundförbud på valda platser. Med dessa restriktioner är det inte ovanligt att hundägare nyttjar ytor i kommunen på ett annat sätt än det tillåtna, detta för att tillfredsställa sina hundars behov, detta kan tolkas som att hundägare inte finner kommunens ytor och miljöer tillräckliga för att tillgodose sin hunds behov (Huddinge kommun 2020).

Som hundägare är man ansvarig för sin hunds välmående och hundar har flera olika behov som behöver tillgodoses. Som tidigare nämnt har hunden ett stort socialt behov, men det gäller inte bara socialt umgänge med sin ägare. Hundar har också behov av att träffa andra hundar för att må bra, vilket ger dem möjligheter att interagera på andra sätt än med människan (Bennett & Rohlf 2006). Hundar som får umgås med andra hundar under fördelaktiga förhållanden tenderar att uppvisa färre problembeteenden, detta kan i sin tur minska obehaget för personer med hundrädsla när de möter okända hundar då hunden upplevs som lugnare och mer harmonisk

när dess sociala behov är uppfyllt (Bennett & Rohlf 2006). Om hundens sociala behov däremot inte uppfylls kan det leda till ökad risk för aggressiva beteenden, hyperaktivitet, oönskade responser orsakade av rädsla, med mera (Svenska kennelklubben 2023).

Drygt $\frac{1}{3}$ av kommunerna i Sverige erbjuder idag hundrastgårdar till sina invånare och dess hundar, men det är fortsatt högt tryck på önskemål om fler (SVT 2018). Enligt Västerås stad kostar det cirka 200.000–600.000 kronor att anlägga en hundrastgård på 1000 kvm (Västerås stad 2019). Enligt SVT (2018) är det ofta av ekonomiska skäl som kommunen ger avslag på förslag till nya hundrastgårdar, samt att det även är svårt att hitta en lämplig plats där boende inte klagat på skällande hundar. Hundrastgårdar kan vara ett bra komplement för hundar i urbana miljöer, men ofta är de inte tillräckligt stora, många, rekreativa eller berikande nog för att kunna tillgodose många hundars eller ägares behov. Flera hundrastgårdar är små, och dessutom fyllda med grus eller bark för att kompensera för högt slitage. (Västerås stad 2019; Gustafsson 2020).

Bristen på tillgång till rekreativa ytor för både hundar och människor tummar onekligen på bägge deras livskvalitet. Städer behöver kunna tillgodose hunden och människans behov av rekreativa och stimulerande utomhusmiljöer. Goda utomhusmiljöer har inte bara möjligheten att förbättra hälsan och livskvaliteten hos människor och hundar, utan skulle även kunna minska obehaget för hundrädda människor i staden eller annan irritation på exempelvis överdrivet skällande. Det är därför motiverat att undersöka hur stadsplanering kan ta hänsyn till hundar och deras ägare, då ökat antal hundar i kombination med förtätning innebär att fler individer ska samexistera på begränsade ytor.

1.3 SYFTE & MÅL

Syfte:

Syftet med denna studie är att belysa hundens naturliga behov och se över möjligheten för att tillgodose dessa behov i offentliga grönområden och hundens urbana närmiljö. Syftet är vidare att beakta människans behov av utomhusmiljöer, detta för att undersöka möjligheten för samexistens i gröna offentliga miljöer. Efter att ha studerat miljöer där hundar uttryckligen får lov att vistas fokuserar sedan studien på hundrastområden och hur en sådan miljö kan bidra till samexistens mellan hundar, hundägare och människor i urban miljö.

Mål:

Målet med denna studie är att framdraga vilka berikande kvaliteter som ett hundrastområde kan besitta, både för hundar och människor. Målet är vidare att gestalta två förbättringsförslag på hundrastområdena Ladugårdsgärdet och Ribersborg, med målet att öka möjligheten för samexistensen i miljöerna.

1.4 FRÅGESTÄLLNINGAR

Vilka kvaliteter bör ett hundrastområde besitta för att bidra till att tillgodose hundars naturliga behov av sin miljö och samtidigt vara berikande för människor?

Hur kan, genom gestaltning, fler kvaliteter implementeras i de två hundrastområdena Ladugårdsgärdet och Ribersborg för att förbättra samexistensen mellan hundar, hundägare och andra människor?

1.5 AVGRÄNSNING

Studien kommer att fokusera på hundar och människor i urbana miljöer. Andra djur, eller fysisk planering i rurala miljöer, kommer inte att inkluderas i studien. Specifika hundrastområden i Stockholm och Malmö kommer att användas som fallstudieområde, vilket kan begränsa generaliserbarheten av resultaten till andra platser.

2. METOD

2.1 LITTERATUR

Denna studie innehåller en tvärvetenskaplig litteraturstudie omfattande hundar och människor i relation till urbana offentliga miljöer. I studien redogörs bland annat hundens naturliga beteenden samt berikning och aktivering av hunden, människans behov av gröna miljöer samt mer än mänsklig stadsplanering.

Sökmotorer på internet som använts för litteraturstudien är Google Scholar, Primo och Diva Portal. Sökord som används är: More than human geography, Berikning hund, Enrichment for dogs, Aktivering hund, Miljöberikning hund, Hundens naturliga behov, Hund urban miljö, Hund hälsofrämjande, Grönområden hälsofrämjande, Barn och utomhusmiljö, Hälsofrämjande grönområden.

Denna studie innehåller även tryckta källor som huvudsakligen har inhämtats från Lunds stadsbibliotek, Malmö stadsbibliotek, SLU-biblioteket Alnarp och hemifrån.

2.2 FALLSTUDIER

Datinsamling i form av fallstudier ger möjlighet till att analysera en miljö och djupdyka i dess olika funktioner och eventuella händelser (Denscombe 2018). I denna studie används fallstudier som metod för att analysera en miljö, tillsammans med andra metoder. Fallstudierna utfördes till fots och hjälpmedel som användes var mobil med kamera samt penna och block, detta för att fotografera eller göra notater gällande miljön.

I denna studie utfördes två fallstudier på två hundrastområden i Sverige, Ladugårdsgärdet i Stockholm och Ribersborg i Malmö. Dessa två miljöer valdes då de är, till ytan, de största hundrastområdena i respektive kommun (Malmö stad 2023; Stockholm stad 2022). De valdes även då jag hade tidigare vetskap om att hundar och människor samexisterar till hög grad på dessa platser, vilket är av högt intresse för denna studie.

2.2.1 LADUGÅRDSGÄRDET, STOCKHOLM

Ladugårdsgärdet, Stockholm, besöktes den måndag den 8 juli 2024. Platsbesöket varade i cirka två timmar, mellan 14.00-16.00. Under platsbesöket var det cirka 22 grader i luften och molnig himmel. Området undersöktes till fots eller sittande. Det föregick ingen interaktion mellan utföraren av platsbesöket och andra personer eller hundar.

2.2.2 RIBERSBORG, MALMÖ

Ribersborg, Malmö, besöktes onsdag den 24 juli 2024. Platsbesöket varade i cirka två timmar, mellan 17.30 och 19.30. Under besöket var det cirka 23 grader i luften och en solig dag, men med enstaka moln på himlen. Platsbesöket skedde till fots runt på området, med vissa uppehåll, sittandes eller ståendes. Det föregick ingen interaktion mellan utföraren av platsbesöket och andra personer eller hundar.

2.2.3 DE 12 KVALITETSKRITERIERNA

I denna studie kommer de två fallstudieområdena att bedömas efter de 12 kvalitetskriterierna framtagna av Jan Gehl (2010). Varje kriterium bedöms som: God, Skaplig eller Undermålig, vilket är inspirerat av Ridderstolpe (2014). De 12 kvalitetskriterierna är ett redskap för att analysera, bedöma och sist värdera den valda miljöns karaktär och egenskaper. De 12 kvalitetskriterierna kan användas genom att, från fotgängarens perspektiv, utvärdera miljön. Fotgängarperspektivet är relevant för denna studie då hundrastområden ofta används av fotgängare.

2.2.4 KVALITETSKRITERIER FÖR HUND

Kvalitetskriterierna för hund är baserat på de tre huvudrubrikerna i Gehls 12 kvalitetskriterier, Skydd, Komfort och Njutning. Genom litteraturstudien om hundens sinnen, behov och beteenden, samt vad som är berikande och aktiverande för hunden, tolkas Gehls tre kategorier till kvalitetskriterier för hund. Likt de 12 kvalitetskriterierna bedöms var kriterium: God, Skaplig eller Undermålig.

2.3 ENKÄTUNDERSÖKNING, HUNDÄGARSKAP I STADEN

I denna studie publicerades två enkäter via hemsidan survio.com. Ena enkäten fokuserade på Ladugårdsgärdet och hundägarskap i Stockholm, och den andra enkäten fokuserade på Ribersborg och hundägarskap i Malmö. Båda enkäterna hade samma 12 frågor, med undantag för namnet på hundrastområdet eller orten som nämndes i enkäten. Fråga 1-7 fokuserade på Ladugårdsgärdet, respektive Ribersborg, och fråga 8-12 var generella frågor om hundägarskap i staden. Enkäterna innehöll en blandning mellan öppna och slutna frågor, enkäten var även helt anonym. Se bilaga 1 för fullständig enkät.

Enkäterna publicerades i sex olika facebookgrupper fokuserade på hund i antingen Stockholm eller Malmö. Inläggen i facebookgrupperna, vilken informerade om enkäterna, publicerades den 3 juni. Enkäterna stängdes för fler svar den 19 augusti. Enkäten riktad mot Ladugårdsgärdet och Stockholm publicerades i följande grupper på Facebook: Hund i Stockholm, Stockholms hundar och Hundägare i Stockholm. Enkäten rikad mot Ribersborg och Malmö publicerades i dessa facebookgrupper: Hundvänner Malmö, Ribersborg Hundrastplats och Hundar i Malmö/Skåne. Enkäten Hundägarskap, Stockholm fick 30 svarande och enkäten Hundägarskap Malmö fick 12 svarande.

2.4 SWOT-ANALYS

SWOT-analys är en metod framtagen för strategisk planering. I denna uppsats har jag tagit inspiration från Geoffrey J. Hay och Guillermo Castilla (2006) och deras användning av analysen. I deras studie är den uppdelad i fyra delar: Styrkor, Svagheter, Möjligheter och Hot. Styrkor och svagheter är interna egenskaper hos miljön och möjligheter och hot är externa attribut vilka påverkar den inre miljön.

I denna studie används SWOT-analysen som ett verktyg för sammanställning av litteraturstudien, fallstudierna och enkäten. Kategorierna Styrkor, Svagheter, Möjligheter och Hot appliceras på hundrastområdena Ladugårdsgärdet och Ribersborg, vilket slutligen bidrar till förbättringsgestaltningen i resultatet.

2.5 GESTALTNINGSKVALITETER

Gestaltningens kvaliteter för hundrastområdena är framtagna baserade på litteraturstudien, kvalitetskriterierna för människa och hund, SWOT-analys samt enkätstudien.

2.6 FÖRBÄTTRINGSGESTALTNING

Förbättringsgestaltningen utförs på hundrastområdena Ladugårdsgärdet och Ribersborg. Gestaltningen är baserat på SWOT-analysen som utförs på båda områdena, samt studiens framtagna gestaltningens kvaliteter. Den visuella gestaltningen är utförd genom Adobe Photoshop och Adobe Illustrator, med kartor eller författarens egna bilder som underlag.

3. LITTERATUR

3.1 HUNDENS EFFEKT PÅ MÄNNISKAN

I detta avsnitt presenteras hundars fysiologiska och psykologiska effekt på människan.

3.1.1 FORSKNING OM HUNDENS FYSIOLOGISKA EFFEKT PÅ MÄNNISKAN

Det finns många studier från runt om i världen som tyder på att hundar har en positiv effekt på sina ägares fysiska hälsa. I en amerikansk studie av Friedmann et al. (2007) framkom det att äldres blodtryck sänktes endast genom att ha en hund i samma rum. Vidare visar forskning av Julia Vormbrock & John Grossberg (1988) att interaktion med hundar kan sänka blodtrycket mer effektivt än ett samtal med en människa.

Kerstin Uvnäs-Moberg (1998) redogör för hormonet oxytocin som kan utsöndras i fysisk interaktion mellan människa och djur. Oxytocin har en stressreducerande effekt och under vissa förhållanden kan hormonet öka tillväxten och läkningshastighet för människor. Utöver detta ger oxytocin en känsla av välmående när det utsöndras. I en doktorandavhandling hos Sveriges lantbruksuniversitet av Linda Handlin (2010) inom samma ämne, påvisas det även att kortvarig interaktion mellan hundar och deras ägare resulterade i oxytocinfrisättning hos båda arterna, samt positiv påverkan på kortisolnivåer och hjärtfrekvens.

3.1.2 FORSKNING OM HUNDENS PSYKOLOGISKA EFFEKT PÅ MÄNNISKAN

Flera studier visar på att hundar främjar social kontakt mellan människor (Barker et al. 2012; McNicholas & Collis 2000; Barcelos et al. 2023). I en tvådelad studie utförd av June McNicholas och Glyn Collis (2000) för att undersöka detta fenomen vidare. I den första delen av studien användes en väldresserad hund som fick vara följeslagare åt en försöksperson i flera dagliga aktiviteter. Resultatet visade att närvaron av hunden ökade frekvensen av sociala interaktioner, särskilt med främlingar. Den andra delen av studien utfördes likaså med en väldresserad hund, men i denna studie var försökspersonen klädd antingen prydligt eller slarvigt. Resultatet visade att en persons yttre utseende inte, i någon större utsträckning, minskade en hunds förmåga att starta en social interaktion mellan människor. Resultatet av den andra delen av studien visade att hundar i hög grad har möjlighet att öka social interaktion mellan människor, vilket kan generaliseras bortom vanliga hundpromenadområden, samt hundens eller förarens utseende. Detta fenomen kan, enligt McNicholas och Collis (2010), således leda till en ökad känsla av välmående och bättre hälsa.

I en studie av Barcelos et al. (2023) framkommer det att hundar kan bidra till sin ägares sociala liv genom att med sin existens uppmuntra till vänliga konversationer mellan människor. Detta i sin tur kan leda till ökad känsla av välmående och minskad ångest för hundägaren. Studien visar dock att det finns ett samband mellan ägare till hundar med beteendeproblem och sämre välmående hos ägaren. Beteendeproblemen som undersöks i studien är hundaggressivitet, ångestfyllt/oroligt beteende och känslan av att inte kunna kontrollera sin hund genom att den drar i kopplet eller inte lyssnar på kommandon. Sambandet förklaras genom att ägare till hundar med beteendeproblem kan känna sig stressade eller ansvariga för sin hunds be-

teende. Detta kan således leda till att ägaren försöker undvika stimulin som triggat beteendeproblemen, vilket kan utveckla hundens beteendeproblem ytterligare (Barcelos et al. 2023). Etologen Freddy Worm Christiansen (2009) menar även att varje år avlivs ett stort antal fysiskt friska hundar på grund av beteendeproblem.

3.1.3 FORSKNING OM HUNDENS EFFEKT PÅ BARN

I en broschyr framtagen av Svenska kennelklubben (2004) redogörs det för hundens många betydelser för människan. Att växa upp med hundar kan ha flera positiva effekter hos barn. Bland annat är barn som växer upp med hundar i hemmet mindre benägna att utveckla eksem och astma, de utvecklar även ett bättre immunförsvar och håller sig allmänt mer friska (Svenska kennelklubben 2004). I broschyren framgår det även att, enligt en brittisk studie, barn som har hund hemma ofta söker sig till denna i tröst. Vidare visar en studie av Beetz et al. (2011) att barn som frivilligt klappade och sökte kroppskontakt med hundar, upplever mindre stress och därmed en minskad kortisolnivå.

3.2 HUNDENS SINNEN OCH NATURLIGA BETEENDEN

3.2.1 HUNDENS SINNEN

Flera studier (Coren 2005; Söderström 2019; Tully 2003) visar att det är viktigt att lära oss hundens språk och sinnen för att förstå denna art. Detta avsnitt är därför dedikerat till hundens sinnen och behov, för att få en förståelse för hur vi kan planera miljöer för hundar att vistas i.

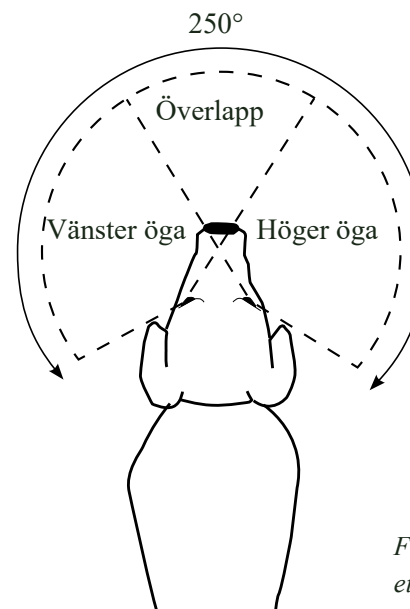
Stereotypiskt menar man att både hund och människa har fem sinnen, men det visar sig att båda har fler sinnen än så (Wilson 2005). Sinnena består av yttre sinnesretningar som hjärnan registrerar till upplevelser (NE 2023), sinnena är därför nyckeln till vår perception av omvärlden (Karolinska 2024). Stanley Coren (2005) menar att evolutionen har finjusterat alla arters sinnen för artens överlevnad, vilket betyder att sinnen kan ses som ledtråd om artens ursprung. Hundens ursprung som jägare gör att dess sinnen skiljer sig markant åt från människans, vars ursprung kommer från samlaren, apan (Coren 2005).

Människan använder, i regel, sin syn mer än hunden (Coren 2005). Den delen av hjärnan som registrerar visuella intryck är betydligt större hos människan än hos hunden, men jämförelsevis med andra djur i djurriket har hunden relativt bra syn (ibid.). Genom att se på hundens utformning av ögat, samt hundens ursprung, kan man få vissa ledtrådar om hundens synförmåga. Hunden är en så kallad skymningsjägare, vilket betyder att

hundens mörkerseende behöver vara bra (ibid.). Detta kan man även se på anatomin av ögat, mer specifikt hundars stora pupiller, vilket betyder att ögat har förmågan att släppa in mycket ljus. Med förmågan att släppa in mycket ljus minskas andra funktioner i ögat, till exempelvis djupseendet. Coren (2005) menar således att detta exempelvis påverkar förmågan att fokusera på olika objekt samt förmågan att uppfatta distans. I en studie om hundens syn av Paul E. Miller och Christopher J. Murphy (1995) nämner de även hundens synfält och färgseende, vilket skiljer sig markant från människans. Synfältet hos hundar skiljer sig inte bara från människan utan kan skilja sig från ras till ras, detta på grund av ögonens placering samt längden på hundens nos (ibid.). Enligt studien har den genomsnittliga hunden ett synfält på ungefär 250 grader, det vill säga ungefär 60-70 grader större än för människan, se figur 2 (Miller & Murphy 1995). Vidare menar Miller och Murphy (1995) att hundar har ett mindre komplext färgseende än människan. En människa med normal syn har en så kallad trikromatisk syn, vilket betyder att ögat har tre typer av tappor som gör att vi kan se ett brett spektrum av färger. Hundar däremot har så kallat dikromatisk syn, vilket innebär att de endast har två typer av tappor, en som är känslig för blått ljus och en som är känslig för gult ljus. Hunden har därför svårt att uppfatta färger som rött och grönt, vilka för dem framstår som olika nyanser av grått eller brunt, se figur 1 (Miller & Murphy 1995).

Figur 1. Modifierad från Miller & Murphy (1995). En jämförelse mellan människans och hundens färgseende.

Figur 2. Modifierad från Miller & Murphy (1995). Visar ett exempel på hundens synfält.

Per Jensen (1993) menar att, till skillnad från människan som förlitar sig mest på synen, förlitar sig hunden mest på sitt luktsinne. Hunden kan till exempel uppleva saker som skett flera dagar eller veckor tidigare genom sitt luktsinne och därmed få ledtrådar om vad som skett bakåt i tiden. Hundens utvecklade luktsinne kan även registrera dofter som vi människor inte uppfattar, ett exempel på detta är aromen av rädsla som kan utsöndras av både människor och djur, vilket hundar kan registrera (Jensen 1993). Det är inte bara luktsinnet som skiljer sig mellan hund och människa, hunden kan även uppfatta ljud som en människas hörsel omöjligt kan registrera (Jensen 1993).

På grund av våra skilda sinnen har vi människor svårt att återge eller uppfatta hur hundarna upplever sin omvärld, då det är på ett helt annat sätt en människan. Det är därför mycket viktigt att lära oss hundens språk och sinnen för att förstå denna art. (Söderström 2019; Tully 2003; Coren 2005).

3.2.2 HUNDENS NATURLIGA BETEENDEN

Ett djurs naturliga beteenden beror på biologiska processer i hjärnan och beteendegenetik är ett multiplicitärsområde som involverar biologi, psykologi, fysiologi, genetik, evolutionsvetenskap och neurovetenskap (Jensen 2017). I detta avsnitt presenteras hundens viktigaste naturliga beteenden.

Kynologen David Selin (2024) menar att det finns åtta beteendebeståndsdelar hos hundar; ätbeteende, jaktbeteende, rörelsebeteende, samarbetsbeteende, vilobeteende, kroppsvårdsbeteende, vaktbeteende och umgås (socialt beteende). Berg et al. (2020) menar att de viktigaste beteendebeståndsdelarna hos hund innefattar rörelsebeteende, social kontakt, ätbeteende och jaktbeteende.

Hundens anatomi, fysiologi och beteende är anpassat till att utföra fysisk aktivitet (Berg et al. 2020). **Rörelsebeteendet** kopplat till fysisk aktivitet kan bestå av att springa, balansera, klättra, hoppa etc (Selin 2024). Människan har använt hunden till olika fysiskt krävande aktiviteter genom tiderna; som exempelvis jakt, vallning, drag, assistans och så vidare (Rooney & Sargan 2010). Genom avel har vissa egenskaper hos hundar förstärkts och andra minskat. Dessa egenskaper, samt hälsa och ålder på hunden, påverkar hundens behov av att få utlopp för rörelsebeteendet (Queiroz et al., 2018). Berg et al. (2020) menar att hundens möjlighet att få utlopp för sitt rörelsebeteende ofta begränsas till rastning och träning tillsammans med ägaren.

Hunden är ett **socialt** djur, vilket kan spåras tillbaka till vargen som lever i flockar (Vilá et al. 1999). Hunden är däremot inte bara social när det kommer till sina artfränder utan visar stor social förmåga med andra arter, inte minst människan (Wey et al. 2008). Berg et al. (2020) menar att det finns

få studier utförda gällande sällskapshundens behov av socialt umgänge med artfränder, det finns däremot fler studier kring lösspringande hundar i flock och hundar i laboratoriemiljö och/eller hundstall. Att hunden däremot är en social varelse med ett socialt behov, råder det ingen fråga om (Berg et al. 2020).

I en sammanfattande studie gjord av Berg et al. (2020) menar de att människan är en viktig social kontakt för hunden. Två av studierna visar att människan verkar ha en mer lugnande effekt på hunden, jämförelsevis med sina artfränder (McMillan 2016; Topál et al. 2005). James Serpell (2004) menar att hundar knyter an till sina ägare på ett liknande sätt som barn gör till sina föräldrar eller vårdnadshavare. Domesticeringen av hunden är vad som har lett till att hunden kan knyta starka band med människan och är så stark att hundar tros ha en medfödd benägenhet att söka närhet hos människor (Viranyi & Range, 2014).

Medan vissa forskare menar att människan troligen är en viktigare social kontakt än dess artfränder (Berg et al., 2020), argumenterar andra för att kontakt med andra hundar är en viktig del av hundens sociala beteende. I en studie gjord av Gfrerer et al. (2018) på militärhundar, som hålls skilda från andra hundar, såg man att tillfällig kontakt med andra hundar hade en positiv inverkan på den vuxna hunden. Om hunden i fråga erbjöds kontakt med en annan artfrände 3 timmar per vecka var hunden mindre benägen att reagera på främmande hundar och/eller främmande objekt. Resultatet på studien talar för att hundar, som lever utan andra hundar, gynnas positivt ur en välfärdsaspekt genom att ha kontakt med artfränder (Gfrerer et al. 2018). Vidare visar Pauleen Bennet och Vanessa Rohlf (2007) studie att hundar som får möjlighet att vistas med andra hundar under goda förhållanden visar vanligtvis färre beteendeproblem. Detta kan i sin tur minska

obehaget för personer med hundrädsla när de möter okända hundar då hunden upplevs som lugnare och mer harmonisk när dess sociala behov är uppfyllt.

Om hundens sociala behov inte uppfylls kan detta få olika konsekvenser. Otillräcklig socialisering kan, enligt etologen Therese Rehn (2023), leda till ökad risk för aggressiva beteenden och separationsångest, stressrelaterade beteenden, hyperaktivitet, onormala rädsleresponser och så vidare. Vidare menar Berg et al. (2020) att om hunden, en längre tid, hämmas att utföra dessa sociala beteenden kommer hundens välfärd påverkas negativt.

Ett av hundens naturliga beteendebeståndsdelar är **ätbeteendet**. Hundar är i grunden anpassningsbara djur som kan äta olika många gånger under en dag. Hunden klassificeras som allätare och kan äta allt från växter, frukt till små och stora djur (Hall & Prescott 2021). Selin (2024) menar att ätbeteendet hos hund innebär att leta mat, att undersöka, att äta och att gömma. Schipper et al. (2008) fann att stimulering av ätbeteendet, genom exempelvis en fylld matleksak, stimulerade aptiten, ökade aktiviteten hos hunden och reducerade skällandet.

Hunden har ett **jaktbeteende** som är viktigt att de får utlopp för, Jaktbeteendet hos hund innefattar att spåra, leta, söka, gnaga, bita, skaka fånga, avfånga (kampa, slita), hantera byte (plocka, bära), tugga, och så vidare (Selin 2024; Schipper et al. 2008). I Sverige är det inte lagligt för hundar att jaga under okontrollerade former, det kan därför vara extra viktigt att tillgodose detta beteende på annat vis, menar Selin (2024). Vidare menar Selin (2024) att jaktbeteendet kan delas upp i tre jaktprofiler; storvilt, småvilt och fågel, se figur 3. Vilken typ av jakt en hund utför beror på dess ras, egenskaper och genetik. För att tillgodose jaktbeteendet är det därför viktigt att vara mer eller mindre medveten om hundens genetik (ibid.)

Storvilt	Småvilt	Fågel
Leta	Leta	Leta
Söka	Söka	Söka
Spåra	Lyssna	Stå
Fånga	Fånga	Fånga
Stöta	Mushopp	Stöta
Valla	Gräva	Ställa
Ställa	Avfånga	Avfånga
Avfånga	Skaka	Skaka
Kampa	Bita	Bita
Slita		
Hantera byte		Hantera byte
Bära		Bära
		Plocka

Figur 3. Modifierad från Selin (2024). Visar exempel på olika typer av jaktbeteenden.

3.3 DEN URBANA MÄNNISKAN OCH GRÖNOMRÅDEN

Detta avsnitt fokuserar på människors upplevelse av grönområden, samt vilken effekt grönområden har på den mänskliga arten.

3.3.1 UPPLEVELSE AV GRÖNOMRÅDEN

Människan upplever, likt som hunden, miljön med hjälp av sina sinnen. Det är sällan vi använder ett isolerat sinne, utan ofta arbetar de tillsammans (Bundy & Lane 2019). Hjärnan tolkar sedan informationen samlat av sinnena, vilket tillsammans med våra tidigare erfarenheter och minnen, skapar vår upplevelse och förståelse av miljön (Ibid.). Enligt Patrik Grahn och Ulrika Stigsdotter (2010) är synen av yttersta vikt när man besöker grönområden. Men de menar att även andra sinnen har stor betydelse när vi utforskar grönområden i relation till vår hälsa och välbefinnande (Grahn & Stigsdotter, 2010).

Ulla Jergeby (1996) har studerat faktorer som påverkar användningen av offentliga miljöer. Hon menar att tid, teknologi och oro är de tre vanligaste faktorerna till varför användning av offentliga miljöer kan bortprioriteras. Boverket (2010) skriver i sin rapport Plats för trygghet Inspiration för stadsutveckling, att trygghet, respektive otrygghet, kan upplevas olika från person till person. Grönområden ses ofta som trygga under dagen, men kan upplevas som otrygga efter mörkrets inbrott. En plats kan upplevas som otrygga när de är svåra att överblicka, har dålig kontakt med staden, samt när en plats är obefolkad (Boverket, 2010). Stockholm stad uttrycker i ett tjänsteutlåtande att hundrastområden och hundrastgårdar kan skapa liv på annars ensliga platser, och därmed ha en trygghetsskapande effekt (Kungsholmens stadsdelsförvaltning 2022).

3.3.2 GRÖNOMRÅDENS EFFEKT PÅ MÄNNISKAN

Parker och grönområden är miljöer som ursprungligen skapades för att ge människor ett rum i staden för rekreation i form av aktiviteter, umgänge och återhämtning (Jergeby 1996). Grahn och Stigsdotter (2010) menar att under de tre senaste decennierna har forskningen pekat på att urbana grönområden är en god resurs för att främja folkhälsan (Grahn & Stigsdotter 2010) I en studie om naturens inverkan på människor av Rachel Kaplan, Stephen Kaplan och Robert Ryan (1998) visar det sig att naturen har en positiv inverkan på människors återhämtning. Naturen inrymmer diverse objekt och processer som fascinerar människan, såsom växter, djur, vatten, ljus och så vidare. Naturen, som lockar människan med intressanta saker och platser där vi kan fundera, klura och göra saker, har därför en återhämtande effekt (ibid.). Människan föredrar därför att röra sig i miljöer som parker, grönområden och grönstråk (Kaplan et al. 1998).

Landskapsarkitekten Ulla Berglund och sociologen Ulla Jergeby (1998) menar att större parker eller grönområden, vilka innehåller flera aktiviteter eller upplevelser, är mest attraktiva för människan att besöka. Vidare menar Berglund och Jergeby (1998) att de fem mest betydande aspekterna vid val av miljö är; möjlighet till fysisk aktivitet, möjlighet till socialisering, bekväma gångstråk och sittmöjligheter, skönhetsupplevelser och plats för rofylldhet. I en studie av Grahn och Stigsdotter (2010) identifierar författarna åtta upplevda sensoriska dimensioner i relation till grönområden; Serene (Lugn), Space (Utrymme), Nature (Natur), Rich in species (Artrik), Refuge (Tillflykt), Culture (Kultur), Prospect (Utsikt) och Social (Social). Studien visade att människan föredrog Serene, Space och Nature när de besöker ett grönområde. En kombination av Refuge, Nature och Rich in Species, och en låg eller ingen närvaro av Social, bevisades vara den mest återställande miljön för stressade individer (Grahn & Stigsdotter 2010).

3.4 HUNDEN I STADEN

3.4.1 DEN URBANA HUNDEN

Urbaniseringen har gjort att antalet hundar i urbana miljöer ökar (Holmberg 2015). Det urbana hundlivet är annorlunda från hundlivet i mer lantliga miljöer. Den urbana hunden går ofta kopplad, den möter i högre grad främmande människor, hundar och andra djur på promenaden och den rör sig även mer kring urbana element såsom bilar, cyklar, bussar, tåg och så vidare (Jensen 2017).

I en broschyr av Svenska Kennelklubben (SKK) om hundägare i stan (2013) menar föreningen att det är många som tror att hundar inte är lämpliga att ha varken i staden eller i lägenhet, för att sedan påtala att detta inte är sant. SKK menar att den urbana hunden får stimulans genom nya dofter, att åka kollektivt och upptäcka nya miljöer. Som hundägare i staden har du inte möjlighet att öppna dörren och släppa ut din hund, SKK rekommenderar att söka sig till parker, grönområden där andra hundägare går med sina hundar, och även rastgårdar/hundrastområden, där man under uppsikt kan ha sin hund lös (Svenska kennelklubben 2013).

Alla hundar upplever dock inte urbana element, som exempelvis bussar, tåg, cyklar och tunnelbanor, som stimulerande utan Thörnblom (2008) menar att dessa typer av element kan orsaka stress hos hundar, samt trigga igång jaktinstinkten som finns hos många hundar. Att ha hund i stan innebär också att man som hundägare är medveten om sin omgivning. Att ha sin hund lös på landsbygden kontra en urban miljö med mycket trafik är stor skillnad, där en misslyckad inkallning kan innebära förfärande konsekvenser (Jensen 2017).

Solveig Thörnblom (2008) påtalar att uppfostran och lydnad alltid är viktigt för hunden, men betonar att detta är extra viktigt i en urban miljö. Tätbebyggda områden tvingar människor och djur att samspela på mindre yta, genom att då ha väluppfostrade hundar som är under kontroll, kan det finnas möjlighet att fler välkomnar hundar i olika miljöer i det urbana landskapet (ibid.).

Berg et al. (2020) beskriver att moderna studier visar att hundar som får utlopp för sitt rörelsebehov upplever minskad stress, ökad psykiskt välbefinnande och fysiskt välmående. Den urbana hunden måste nästan alltid vara kopplad (Jensen 2017), och som hundägare i staden är det ofta inte möjligt att öppna dörren och släppa ut hunden (Svenska kennelklubben 2013). Rooney et al. (2009) menar att hunden är av naturen ett nyfiket djur, som uppskattar att utforska både bekanta och obekanta miljöer, och bör inte hindras från att ta del av sin omgivning. Dessutom är det fördelaktigt att hunden får uppleva miljöer utan koppel (Rooney et al. 2009). Det är därför viktigt att man som urban hundägare är extra mån om att kunna tillgodose sin hunds behov (Jensen 2017).

3.4.2 DEN URBANA KONFLIKTEN

Tora Holmberg beskriver i *Urban Animals: Crowding in Zoocities* (2015) hur den ökande urbaniseringen, samt den växande populationen av hundar i städer, gör att det ställs högre krav på samexistens i gemensamma urbana ytor. Vidare beskriver hon hur ”*humanimal crowding*” skapar konflikter, men också möjligheter, i stadsrummet.

Jon Lang och Nancy Marshall (2016) menar att djur i allmänna miljöer bör vara en viktig fråga för planerare samt förvaltare av våra städer. Vidare förklarar Lang och Marshall (2016) att hundar är en kluven angelägenhet i städer, de främjar sina ägare och vissa andra personer positivt, samtidigt som deras närvaro kan anses skrämmande, förstörande eller upprörande för andra.

I en studie av Jerry Vaske och Maureen Donnelly (2007) är de främsta irriteringsmomenten ägare som inte plockar upp hundavföringen, hundar som skrämmer djur samt hundar som hoppar på eller stör människor. I städer runt om i hela världen finns det lagar, regler och förbud gällande hundar i allmänna miljöer. Koppeltvång är en vanlig lag eller regel för hundar, vilket Alan Beck (2013) menar främst grundar sig i en oro om att hundar kan bitas eller göra utfall. Tora Holmberg (2015) menar att många hundägare agerar nonchalant mot dessa regler eller förbud i allmänna miljöer, vilket kan skapa osämja och konflikter på ytor där hundar och människor samexisterar. Detta kan tolkas som att hundägare inte finner staden tillräcklig för att tillgodose sin hund behov (Huddinge kommun 2010).

3.4.3 BERIKNING AV DEN URBANA HUNDEN

Uttrycket berikning kan spåras tillbaka till 1960-talet. Det var under denna tid människor började ifrågasätta livskvaliteten och måendet på djur i fångenskap, mer specifikt på zoo (Bender & Strong 2019). Dr. Hal Markowitz,

tillsammans med sina kollegor, var bland de första som främjade ett systematiskt och funktionellt förhållningssätt till djurens beteende genom beteendeteknik, skriver Terry Maple (Maple 2013). Detta utvecklades sedan till konceptet Enrichment, vilket översätts till Berikning på svenska. Konceptet Enrichment gick ut på att lära sig vilka behov djuret i fråga har, för att sedan kunna möta dessa behov i fångenskap (Bender & Strong 2019). I boken *Canine enrichment for the real world* beskriver de berikning som följande: “*Meeting all of an animals needs as closely as possible to how they would be met in the wild, in order to empower them to engage in species-typical behaviors in healthy and appropriate ways.*” (Bender & Strong 2019: 19) I en artikel skriven av Ruth Newberry (1995) identifieras berikning som en förbättring av den biologiska funktionen hos tamdjur, eller djur i fångenskap, till följd av förändringar i miljön. Vidare beskriver han att berikning för djur kan leda till ökad reproduktiv förmåga, förbättrad kondition, mindre stress och en allmänt bättre hälsa (Newberry 1995).

Som beskrivet tidigare är berikning ursprungligen framtaget för vilda djur i fångenskap. Hundar däremot, är en domesticerad art sedan 15 000 år tillbaka i tiden (Jensen 2017). En domesticerad art utvecklas genom ett starkt inflytande från människan, så pass att arten är bättre lämpad för ett liv i samspel med människan, snarare än ett liv i det vilda (Bender & Strong 2019). Jennifer Birgell (2022), hundpsykolog, menar att berikning handlar om att tillgodose hundens naturliga beteenden. En hund som lever i ett stereotypt bra hem får mat i matskålen, promenader och en mjuk plats att vila på, vilket man kan tro täcker hundens behov. (ibid.) Sanningen är att vår livsstil på många sätt kan begränsa hunden som art, menar Birgell (2022). Kynologen David Selin (2024) förklarar liknande, att berikning för hund handlar om att kompensera hunden för det den går miste om när den bor hos oss människor.

3.4.4 OLIKA TYPER AV BERIKNING

Etologen Therese Rehn (2023) menar att det finns fem olika typer av berikning; födoberikning, miljöberikning, social berikning, fysisk berikning och kognitiv berikning. De fem olika berikningstyperna presenteras nedan.

Födoberikning: Likt Birgell ger även Rehn (2023) exemplet på varg som skaffar sig sin måltid kontra en hund som får den serverad i en matskål. Vidare förklarar hon att födoberikning kan ske genom att skapa längre ättid, detta genom att gömma eller försvåra måltiden genom andra taktiker. Hon menar även att man kan experimentera med konsistens och smak för hunden (Rehn 2023).

Miljöberikning: Manuela Zebunke med kollegor (2013) menar att den strukturella miljöberikningen är den vanligaste förekommande, vilket innebär att material och/eller föremål tillfälligt eller permanent tillförs till djurens miljö. Miljöberikning ger djuret ökad möjlighet att utföra sina naturliga beteenden (Hosey et al. 2013), vilket kan minska djurets eventuella beteendemässiga problem samt öka den allmänna välfärden hos djuret (Zebunke et al. 2013).

Hundar är av naturen ett nyfiket och utforskande djur som gillar att ha koll på sin omgivning (Hubrech 2002). Rehn (2023) menar att utkiksposter har visats mycket uppskattat av hundar eftersom de då har möjligheten att överblicka sin miljö. I Malmös program för hundrastområden (2009) påtalar David Selin att höjdskillnader i miljöer kan vara ett bra hjälpmedel för att underlätta hundarnas umgänge med varann. I kontrast till detta menar Rehn (2023) även viktigt att skapa miljöer där hundar kan gömma sig. Selin (2009) håller med om detta påtalar att hög växtlighet är lämpligt att

använda för att skapa gömställen för hundar.

Möjlighet för hundar att markera sitt revir, det vill säga stolpar, växter eller andra ting som är lämpligt för en hund att urinera på, är också en viktig del av miljöberikning i utomhusmiljö (Rehn 2023). Många hundar uppskattar att gräva, det kan därför vara mycket berikande att se till att det finns möjlighet, i form av underlag, för en hund att gräva i utomhusmiljöer (Rehn 2023). Slutligen påtalar etologen Therese Rehn (2023) att varierande miljöer att promenera i, vilket erbjuder nya dofter, intryck och upplevelser, är en viktig del av miljöberikning.

Fysisk berikning: Fysisk berikning för hund kan ske i olika former (Rehn 2023). En självklar fysisk berikning för hunden är promenader. Som hundägare kan man lägga vikt på att hunden ska uppleva miljön; att låta hunden nosa runt fritt, undersöka olika föremål och gå på olika underlag, är alla berikande upplevelser för en hund under en promenad (ibid). Att låta hunden balansera, markera revir och ta egna beslut under promenaden är också berikande för hunden. I fysisk berikning kan även beteenden som spana, spåra, förfölja och jaga få ta plats. Slutligen redogör Rehn (2023) att det är viktigt att anpassa den fysiska berikningen till hundens ålder och hälsostatus.

Kognitiv berikning: Ett djur i det vilda möter en rad olika utmaningar varje dag, vilket direkt påverkar deras överlevnad. Ett vilt djur behöver skaffa sig mat, skydd mot väder eller andra djur, strategier för revir och försvar, och så vidare (Rehn 2023). Cheryl Meehan och Joy Mench (2007) menar att dessa beteenden kräver kognitiva funktioner hos djuret. En stereotypisk sällskapshund möter sällan dessa typer av utmaningar och därför kan det vara fördelaktigt, ur ett välfärds perspektiv, att erbjuda utmaningar

som tillgodoser dessa typer av naturliga beteenden (Meehan & Mench 2007). Träning av olika slag, exempelvis agility (Rehn 2023), men även enklare vardagslydnad under promenaden kan förefalla som kognitiv berikning (Milgram et al. 2005). Hinderbanor, labyrinter och pussel kan även det fungera som kognitiv berikning (Krebs & Watters 2017).

3.4.5 AKTIVERING AV DEN URBANA HUNDEN

Aktivering, till skillnad från berikning, handlar om att hunden ska få mental aktivering och stimulans genom att använda sin hjärna. Aktivering är något som hundägaren gör tillsammans med sin hund, till exempel hundsporter (Agrida 2020). Anders Hallgren (2010) påtalar att hundar som mentalt aktiveras blir mer harmoniska, de upplevs gladare och upplevda beteendeproblem försvinna.

Det finns många exempel på aktivering. I boken *Lyckliga Lydiga Hundar* av Hallgren (2010) ger han fyra exempel på naturlig aktivering, med utgångspunkt från hundens ursprung - vargen.

Nosarbete. Att nosa upp personer eller föremål, eller att spåra.

Inläring. Att hunden får lära sig olika saker, hunden fokuserar på att uppfatta och förstå vilket beteende som önskas.

Problemlösning. Att lösa ett problem.

Balans. Att klättra, balansera eller röra sig i en svår terräng.

3.5 STADSPLANERING OCH HUNDAR

3.5.1 MORE THAN HUMAN GEOGRAPHY

I vår mer och mer urbaniserade värld delar vi också våra städer i högre grad med djur och natur (Van Patter 2022). I dessa nya sammansatta urbana miljöer existerar en mängd nya utmaningar för samlevnad (Braun 2005). Yamini Narayanan (2017) menar att i urbana miljöer intensifieras människans ”överlägsenhet”, detta genom infrastruktur- och fastighetsutveckling, gentrifiering och privatisering, och icke-människor finner sig i allt högre grad exkluderade från urbana miljöer.

More than human geography har varit en orsak till både teoretiska, filosofiska och metodologiska förändringar under de senaste 20 åren (Braun 2005), vilket har uppmanat yrkesverksamma att ta del av ny forskning samt tankar, och därav representera varelser och ting som tidigare inte har fått utrymme i samhällsplaneringen. More-than-human geography utmanar och ifrågasätter det urbana samhället i hur rättvisa definieras, samt till vem eller vad rättvisan sträcker sig till (Narayanan 2017).

Artiklen *A More-Than-Human Approach to Environmental Planning* skriven av Jonathan Metzger (2019) framför kritik den traditionella västerländska synen på miljöplanering, som separerar människor från sin miljö. Författaren Metzger (2019) föreslår ett ”mer-än-mänskligt” tillvägagångssätt, som betonar människans symbios med en mängd av andra varelser och existensformer.

Metzger (2019) argumenterar för att ett More-Than-Human tillvägagångssätt kräver en större ödmjukhet från planerare, och påpekar komplexiteten och oförutsägbarheten i ekologiska interaktioner i miljöer. Han påpekar att

ett sådant tillvägagångssätt kräver att omfattningen av varelser som berörs av beslutsfattande utökas samt se över åtgärder för samhällets nuvarande klyftor. More-Than-Human att ta hänsyn till andra varelser och deras välbefinnande, vilket kan leda till mer balanserade och etiskt försvarbara beslut (Metzger 2019).

Vidare menar Metzger (2019) att detta förhållningssätt till planering skulle skapa en mer holistisk förståelse av miljön och hur våra handlingar påverkar den. Han menar även att More-Than-Human Approach uppmuntrar till mer anpassningsbara strategier inom planering, som bättre skulle kunna hantera föränderliga förhållanden, exempelvis rörande klimatet (ibid.).

3.5.2 MILJÖER FÖR HUNDAR OCH DESS ÄGARE I STADEN

Det finns redan etablerade miljöer för hundar och hundägare i urbana samhällen runt om i världen. Nedan förklaras tre av dessa miljöer och dess funktioner.

DOG PARKS

Dog parks, på svenska översatt Hundparker, beskriver Glasser (2013) som följande *“A dog park is a space, often found in a public park and usually enclosed with fencing, where dogs can run and play, off leash and other dogs.”* (Glasser 2013:6). Vidare förklarar Glasser (2013) att en hundpark vanligtvis är ett öppet område på minst en halv hektar, området har ofta flera träd och är vanligtvis en solig plats, men med lite skugga. I de flesta fall är området lätt kuperat eller sluttande, och har gräs som underlag. Vattenstationer, bänkar, hundlatriner förekommer i de flesta hundparker, agility-utrustning och annan lekutrustning för hundar kan också finnas i dessa miljöer (ibid.).

Den första hundparken i USA öppnades 1983 i Kalifornien, sen dess har antalet hundparker ökat kraftigt och är ett mycket populärt element i städer i USA (Matisoff & Noonan 2012). Det växande antalet hundparker i USA förklarar etologen Bekoff (2018) som människors erkännande och respekt för hundens behov. Hundparker är även populärt i Australien och har utvecklats till ett sedvanligt fenomen inom stadsplanering (Instone & Mee 2011).

I Sverige finns inte samma koncept “Dog Parks”, som beskrivet ovan. I Sverige finns så kallade hundrastområden/ hundrastplatser och hundrastgårdar, vilka båda kommer att beskrivas här näst.

HUNDRASTGÅRDAR

Hundrastgårdar finns numera i de allra flesta kommuner i Sverige. En hundrastgård är ett inhägnat utrymme där hundar kan släppas lösa samt och fungerar även som en mötesplats där hundar och hundägare kan samlas för att leka eller umgås (Thörnblom 2008). Hundrastgårdar kan variera i storlek och kvalitet och det finns inga regler eller lagar om hur en hundrastgård ska vara utformad eller konstruerad (Huddinge kommun 2010). Hundrastgårdar drivs/sköts antingen av föreningar i samråd med kommunen eller så kan skötseln av hundrastgårdar innefattas av den ordinarie skötseln av utomhusmiljöer (Huddinge kommun 2010).

Solveig Thörnblom (2008) menar att hundrastgårdar ofta är små till ytan, vilket kan leda till trängsel, frustration mellan hundar och en ökad risk för smittspridning av diverse sjukdomar. Malmö stad (2010) rekommenderar att hundrastgårdar inte bör anläggas för nära bostäder, på grund av störningsrisken. I en utredning av Västerås stad (2019) beräknar de att anläggning av en ny hundrastgård kostar ungefär 200 000 - 600 000 kronor samt att driftskostnaden ligger på ungefär 5000 - 10 000 kronor per år (Västerås stad 2019). Hundrastgårdar riktar sig endast till hundar och hundägare, vilket betyder att dessa inhägnade miljöer är ett relativt endimensionellt tillskott till staden. Hilda Gustafson (2020) har i ett kandidatarbete undersökt Malmö stads hundrastgårdar och menar däremot att hundrastgårdar har möjlighet att bidra till ekosystemtjänster i staden och därmed bli mer multifunktionella.

Bild 1, en hundrastgård i Kungsängen, Upplands-brö kommun.

Bild 2, hundrastgården kan fungera som mötesplats för hundar och hundägare. På bilden visas hundrastgården Södra Esplanaden i Lund, där ses fyra hundägare och dess hundar socialisera.

HUNDRASTOMRÅDEN

Ett hundrastområde kan ha viss olik definition från kommun till kommun, men innefattar samma typ av miljö i det stora hela. Stockholm kommun (2022) definierar hundrastområde som följande: *”Ett hundrastområde är en stor öppen yta som inte är inhägnad, och ofta en del av en park. Här får hunden släppas lös, med förutsättning att hunden är under uppsikt och kommer på inkallning.”* (Stockholm stad 2022).

Malmö stads definition på hundrastområde, eller hundrastplats som Malmö kallar det är följande: *“Friare rastområde för motion, upptagningstvång.”* (Malmö stad 2012:3) Enligt bestämmelser från Malmö stad får hundar, under vårdarens uppsikt, löpa lösa på hundrastplatser året om (Malmö stad 2012).

Ett hundrastområde är inte bara ett område där en hundägare kan rasta sin hund, utan fungerar även som en mötesplats mellan hundarna och dess ägare (Malmö stad 2010). Kynologen David Selin beskriver i Malmö stads program för hundrastområden att hundägare besöker hundrastområden med olika syften eller intentioner: De vill socialisera och träffa andra hundägare, de vill vara i fred eller de vill träna och motionera sin hund (Malmö stad 2010).

I ett svar på ett medborgarförslag gällande Kungsholmen uttrycker Stockholm stad att hundrastområden anses vara positivt från kommunens sida då, vid lämpligt val av plats, inte ökar kostnaden för anläggning eller drift. Vidare menar de att hundrastområden är fördelaktiga då dessa miljöer inte annekterar mark och kan därför hållas tillgängliga för alla, till skillnad från hundrastgårdar. De uttrycker även att hundrastområden är fördelaktiga då de kan värnas bättre, medan hundrastgårdar ofta får besvär med högt slitage och svårigheter för växter att överleva. (Kungsholmens stadsdelsförvaltning 2022)

Bild 3. Hundrastområdet Ribersborg i Malmö. På bilden ses fyra hundar som leker och umgås med varandra.

3.5.3 URBAN SAMEXISTENS

Hundägare kan känna stress om deras hund uppvisar beteendeproblem, såsom hundaggressivitet, ångestfyllt/oroligt beteende och känslan av att inte kunna kontrollera sin hund genom att den drar i kopplet eller inte lyssnar på kommandon (Barcelos et al. 2023). Hundar kan även verka skrämmande för andra människor om de visar ett utagerat beteende mot andra människor eller hundar (Vaske & Donnelly 2007). Studier visar att hundar som aktiveras blir mer harmoniska, de upplevs även som gladare, mindre stressade, samt att upplevda beteendeproblem kan försvinna (Berg et al. 2018; Hallgren 2010).

Hundar skapar konflikter i staden genom att deras ägare inte respekterar lagar och regler i allmänna miljöer, vilket kan tolkas som att hundägare inte finner staden tillräcklig för att tillgodose sin hunds behov (Huddinge kommun 2020). För att få mer harmoniska hundar i staden, och hundägare som inte känner sig tvingade att bryta mot regler eller lagar, behöver staden mer aktiverande och berikande miljöer för hundar.

Den ökade urbaniseringen tvingar människor och andra arter att samexistera i högre frekvens på mindre ytor (Holmberg 2015). Hundrastområden kan vara en lämplig plats för hundar att få utlopp för sina behov, samtidigt som ytan kan samnyttjas med andra människor (Kungsholmens stadsdelsförvaltning 2022). För människan är grönområdena en plats för aktiviteter, umgänge och återhämtning (Jergeby 1996) och för hunden kan ett grönområde vara en plats för berikning och aktivering. Detta arbete kommer vidare fokusera på möjligheten för samexistens i hundrastområden, då dessa ytor bedöms ha störst potential för detta i urbana miljöer.

Bild 4. Människor i hundrastområdet Ribersborg i Malmö.

3.6 GESTALTNING AV OFFENTLIGA GRÖNOMRÅDEN

Detta avsnitt kommer att redogöra vad litteraturen säger om gestaltning av gröna områden för människor, och sedan hur hundrastområden bör gestaltas enligt Malmö och Stockholm stad.

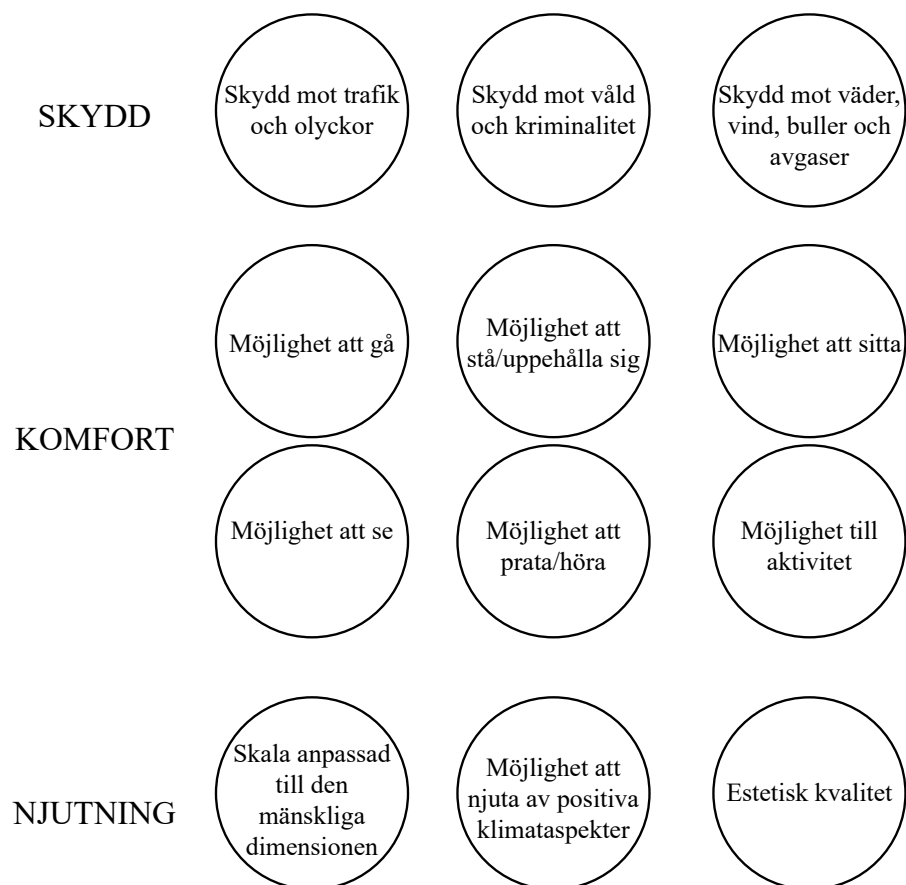
3.6.1 GESTALTNING FÖR BARN OCH UNGA

Boverket (2021) har tagit fram flera faktorer att tänka på vid gestaltning av utemiljöer för barn och unga. Den första faktorn som nämns av Boverket (2021) är vegetation som är en utav de viktigaste platserna för lek, där barn kan använda sin fantasi och skapa sina egna världar. Vegetation är ett dynamiskt material och ger en föränderlig, levande och rik utomhusmiljö, samtidigt som vegetation kan erbjuda rofylldhet och återhämtning (ibid.). Vegetationen får gärna bestå av en blandning av täta buskage, naturliknande planteringar, träd och buskträd som ger en spännande och flerskiktad miljö (Boverket 2021).

Vidare menar Boverket (2021) att lugna platser, dit barn eller unga kan dra sig undan, är viktiga. En god rumslighet med kombinationer av slutna och öppna ytor, där vissa ytor är programmerade och andra mer fria för tolkning och mer flexibla, är också att föredra i barn och ungas utomhusmiljöer (Boverket 2021). Barn vill ha spänning och en omväxlande miljö. De mest utvecklande miljöerna för barn är föränderliga och påverkbara menar Nic Nilsson (2002), författare av boken *Barnens stad: En barnvänlig stad för barns bästa, lek och inflytande*. Vidare menar han att fasta och programmerade lekredskap kan sakna egenskapen att gynna kreativitet och skapa sin egen lek i fantasin. Boverket (2021) kallar dessa oprogrammerade miljöer för "Platser som triggas fantasi och kreativitet" (Boverket 2021) och menar att det kan röra sig om allt från stenar och delar av träd till föremål av metall eller betong.

3.6.2 JAN GEHLS 12 KVALITETSKRITERIER

Jan Gehl (2010), är en dansk arkitekt som spenderat större delen av sin karriär med att studera offentliga rum. Han anser att den mänskliga dimensionen har prioriterats bort inom samhällsplaneringen och menar att offentliga miljöer, mötesplatser och fotgängare har en lägre prioritet än många andra frågor, exempelvis den ökade bilanvändningen (Gehl 2010). Nedan presenteras Gehls teorier kring hur inbjudande och människovänliga offentliga rum bör utformas enligt de 12 kvalitetskriteriernas rubriker.

Figur 4. Jan Gehls (2010) 12 kvalitetskriterier.

SKYDD:

Säkerhet och trygghet är två grundförutsättningar för att människor ska vilja vistas i stadsrum. Därför är det nödvändigt för ett stadsrum att utformas på ett sätt som undviker brott, trafikolyckor och allmänt obehagliga händelser som exempelvis regn eller vind (Gehl 2010).

Skydd mot trafik och olyckor:

Gehl (2010) förespråkar att utgå från den mänskliga dimensionen när man planerar trafik i stadsrum och därmed ge fotgängarna i staden företräde. Han menar att så kallat "shared space", där all trafik sker under samma villkor, har negativ påverkan på offentliga miljöer. Fotgängaren under sådana förhållanden kan bli osäker och måste ha en ständig uppsyn över övriga trafiken, detta kan särskilt påverka barn och äldres vistelse i stadsrummet. Gehl (2010) menar att fotgängarens upplevda trygghet borde vara högst prioriterat vid planering av trafik.

Skydd mot våld och kriminalitet:

Gehl (2010) menar att den mänskliga närvaron har stor betydelse vid upplevd trygghet i relation till våld och kriminalitet. Vidare menar han att ett livligt stadsliv, där människor vistas i det offentliga rummet, bidrar till trygghetskänsla (ibid.). God belysning när mörkret faller på, en tydlig struktur i staden och en lättorienterad miljö, är också viktiga aspekter för upplevd trygghet (Gehl 2010).

Skydd mot väder, vind, buller och avgaser:

Det bör även finnas skydd mot oangenäma upplevelser, som för exempel regn, snö, stark sol, vind, men även föroreningar och damm (Gehl 2010). Vidare menar Gehl (2010) att skydd mot dessa typer av upplevelser kan vara av stor betydelse för om man som människa ska vilja besöka eller vistas i stadsrummet. Han nämner även att träd kan vara av stor nytta till att bidra med skugga och skydd för regn, men även för att definiera rum.

KOMFORT:

Möjlighet att gå:

Att gå är främst ett sätt att färdas på, enligt Gehl (2010). Han menar dock att det även är en god ursäkt för en människa att befinna sig i en offentlig miljö på ett okomplicerat sätt. Aktiviteten att gå kräver plats, det ska finnas fria och stora valmöjligheter om var man som människa kan färdas (ibid.). Enligt Gehl (2010) finns det en gräns för acceptabel täthet i relation till fotgängare och gatubredd. 10-15 fotgängare per minut/meter gatubredd. Om denna gräns överskrids riskeras det att trängsel uppstår. Den körande gångtrafiken, barnvagnar, rullatorer och rullstolar, kräver ofta mer generösa dimensioner än de ovannämnda.

Ytterligare en aspekt i fotgängartrafiken är underlaget, markbeläggningen bör vara av jämnt och stabilt underlag (Gehl 2010). Sand, löst grus och ojämna underlag kan upplevas som ett stort hinder för personer som har svårigheter att gå, men lämpar allmänt inte för gångtrafik (ibid.).

Fotgängare har en tydlig preferens för att hålla kortast möjliga väg till sitt mål, vilket ofta innebär genvägar. Endast större och svårundvikliga hinder kan hindra en fotgängare, exempelvis tung trafik eller höga staket. Hinder som dessa kan därför ses som ett hot mot fotgängartrafiken (Gehl, 2010).

Möjlighet att stå/uppehålla sig:

Att stå är inte en särskilt viktig aktivitet, menar Gehl (2010). Många av aktiviteterna som är av stående karaktär klassas som korta och nödvändiga aktiviteter, exempelvis att stanna för ett rödljus. Det finns även stå-aktiviteter av längre karaktär, till exempelvis ett samtal mellan personer, väntande eller att stå och njuta av vädret. Aktiviteter av längre karaktär är, enligt Gehl (2010), en uppehållsaktivitet. Dessa aktiviteter kräver en god plats att

uppehålla sig på; exempelvis i kantzoner av rum, eller i övergångszonen av två rum. I kantonen eller övergångszonen får man en bättre överblick över platsen, man blir mindre exponerad och man står inte heller i vägen för någon annan (ibid.). Enligt Gehl (2010) vill människan ofta stå bredvid eller i närheten av ett föremål, så man har något att förhålla sig till, föremålet kan vara ett träd, en lyktstolpe eller annat.

Möjlighet att sitta:

Goda möjligheter att sitta är viktigt för goda stadsrum enligt Gehl (2010). Möjlighet att sitta bidrar till möjligheten att uppehålla sig i stadsrummet under en längre tid. Om sittmöjligheterna är få eller av dålig kvalite passerar stadsrummet, och många värdefulla aktiviteter går förlorade. Aktiviteter som kan utföras när möjligheten att sitta existerar kan vara; sova, vila, se på människor, spela spel, äta och så vidare (ibid.).

Sittplatserna bör även vara av god kvalitet samt noggrant placerade i det offentliga rummet. De basala kraven på en sittplats är densamma som kraven på en ståplats, det vill säga i kanten av ett rum och med god utsikt (ibid.). Kraven på sittplatser skiljer sig åt från olika brukargrupper, unga och barn har relativt låga krav på sittplatser och dess bekvämlighet, medan äldre personer värderar bekvämlighet, framkomlighet och funktionalitet högre på sina sittplatser i offentlig miljö (Gehl 2010).

Möjlighet att se:

Vid utformning av stadsrum är det viktigt att beakta hur människor upplever staden, vilket sker från ögonhöjd och i en hastighet av cirka 5 km/h (ibid.). Gehl (2010) introducerar begreppet *Det sociala synfältet*, som beskriver en 100 meters radie där vi kan observera andra människor och deras aktiviteter. Förmågan att observera stadsrummet är en populär stads-

attraktion, och därför är det viktigt med fria siktlinjer. Tyvärr blockeras dessa ofta av parkerade fordon, vilket förhindrar en god utsikt (ibid.). Rätt belysning är också avgörande, särskilt under mörkare tider, för att offentliga platser ska kännas säkra och trygga. Att kunna se och känna igen ansikten bidrar till en ökad trygghetskänsla och en starkare koppling mellan inomhus- och utomhusmiljöer (Gehl 2010).

Möjlighet att prata/höra:

En behaglig ljudmiljö spelar stor roll för stadens atmosfär och vårt välbefinnande. Att kunna höra samtal, musik och lekande barn bidrar till en rikare stadsupplevelse. En av de starkaste argumenten för att minska biltrafiken är att det skulle skapa en lugnare ljudmiljö och underlätta kommunikation mellan människor, vilket främjar social interaktion (Gehl 2010).

Möjlighet till aktivitet:

Staden kan bli mer levande och hälsosam genom att uppmuntra människor att uttrycka sig, leka och vara aktiva i det offentliga rummet. Det behövs inte alltid traditionella lekplatser för att locka barn; saker som monument, trappor och vattenfontäner kan vara minst lika lockande för lek. Gehl menar att stadsrum som utformas väl kan naturligt inbjuda till lek och självuttryck, där ofta de enklaste lösningarna är de mest effektiva (Gehl 2010). Vikten av flexibla ytor i staden framhävs av Gehl (2010), då de kan anpassas efter olika händelser och säsonger. Exempelvis kan ytor som används för skridskoåkning på vintern förvandlas till festivalplatser på sommaren, vilket håller staden livlig året runt. Dessutom bidrar temporära aktiviteter som gatumusik, teater, konserter och marknader till att göra stadsrummet mer inspirerande och inbjudande (Gehl 2010).

NJUTNING:

Skala anpassad till den mänskliga dimensionen:

Gehl förespråkar planering av stadsrum på en mänsklig skala, genom människans villkor och mänskliga dimensioner. Han menar att vi upplever miljöerna omkring oss genom våra sinnen, och det är av betydelse att sinnen tillfredsställs för att människan ska trivas i en miljö (Gehl 2010).

Möjlighet att njuta av positiva klimataspekter:

Att skapa förutsättningar för människor att njuta av positiva klimataspekter är en viktig aspekt för stadens kvalitet. Som planerare bör man arbeta med mikroklimatet för att möjliggöra goda upplevelser av klimatet i området (Gehl 2010).

Estetisk kvalitet:

Estetiska kvaliteter i ett stadsrum klassas genom olika material, ytor, färger, ljud, ljus etc. är faktorer som kan bidra till upplevelsen av estetisk kvalitet i ett stadsrum (Gehl 2010). Växter och grönska är även det en viktig faktor i ett stadsrums estetiska värde, samtidigt som det bidrar till rekreationella värden i rummet (ibid.). För ett välfungerande stadsrum är visuella kvaliteter som arkitektur, konst, design och växtlighet avgörande menar Gehl. Han betonar dock att dessa kvaliteter inte ska behandlas isolerat från andra kvaliteter, utan ska ses som ett paraplykoncept som inkluderar alla element som gör en stadsmiljö säker, trygg och bekväm (Gehl 2010).

3.6.3 GESTALTNING AV HUNDRASTOMRÅDEN

Malmö stad (2010) har tagit fram vissa riktlinjer för utformning av hundrastområden. Området för ett fungerande hundrastområde bör vara stort, ju större yta desto bättre. De uttrycker även att det är önskvärt att ta tillvara på platsens förutsättningar, vilket går i linje med Stockholms stads uttalande om att hundrastområden inte nödvändigtvis ökar kostnaden för anläggning eller drift (Kungsholmens stadsdelsförvaltning 2022). Gällande markmaterial menar Malmö stad (2010) att de stora och kuperade ytorna täckta av gräs fungerar bäst för hundrastområden.

Malmö stad (2010) menar att vegetationen är av stor vikt för helhetsintrycket av ett hundrastområde. De menar att växtvalet och placeringen kan spela stor roll för exempelvis trygghetsaspekten. De rekommenderar att plantera buskar i grupper och därmed lämna en del av hundrastområdet eller hundrastgården öppen, hög växtlighet är fördelaktigt då de kan agera som gömställen för hundar (ibid.). För att öka trygghetsaspekten kan större öppningar göras i buskagen. Vidare rekommenderar de träd som skydd för sol och regn. Vegetationen som planteras i hundrastområden bör vara härdiga och utöver detta rekommenderar Malmö stad (2010) att man planerar olika typer av buskar och träd.

För berikning i hundrastområden föreslår Malmö stad (2010) att placera in liggande trädstammar, ihåliga trädstammar, trädstubbar i grupp, stenar och andra typer av hinder eller liknande. För att underlätta för hundars socialisering sinsemellan rekommenderar de olika höjdnivåer i hundrastområdet (Malmö stad 2010).

4. KVALITETSKRITERIER FÖR HUND

Nedan presenteras 3 kvalitetskriterier för hund. Rubrikerna är desamma som huvudrubrikerna i de 12 kvalitetskriterierna för människor, Skydd, Komfort och Njutning. I detta avsnitt presenteras de i en tolkning från hundens perspektiv, baserat på litteraturstudien.

SKYDD:

Skydd kommer att baseras på hundens skydd mot trafik, stress och väderförhållanden. Trafik kan utsätta hunden för livsfara (Jensen 2017), vilket är därför den anses vara en högt prioriterad fråga gällande kvaliteter för miljöer där hundar vistas. Vidare är skydd mot stress en kvalitet under denna rubrik. Enligt Thörnblom (2008) kan urbana element som bussar, tåg, cyklar, tunnelbanor och höga ljud skapa stress hos hundar, det kan därför vara av stor vikt att miljöer planerade för hundar i urbana miljöer är skonade från eventuella stress triggers för att skapa en trivsamt miljö. Slutligen behöver även hundar, liksom människor, skydd från väder och vind i en miljö (Meehan & Mench 2007; Gehl 2010).

KOMFORT:

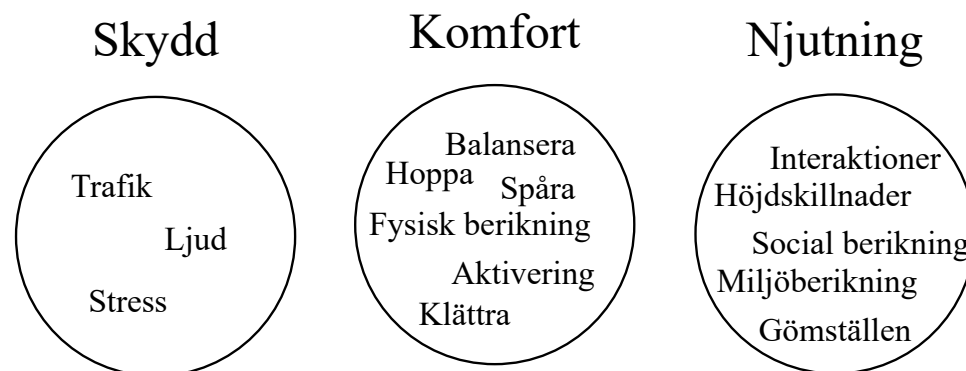
Komfort kommer att bedömas efter hundens möjlighet att utföra sitt naturliga rörelsebeteende och därmed uppleva fysisk berikning och aktivering i miljön. Denna innebär hundens möjligheter att springa lös, balansera, klättra, hoppa, spåra och så vidare i miljön (Selin 2024; Rehn 2023). Även hundens möjlighet att aktiveras tillsammans med sin ägare (Hallgren 2010).

NJUTNING:

Likt människan upplever hunden sin miljö genom sina sinnen, enligt Gehl (2010) är det av betydelse att sinnena tillfredsställs för att människan ska trivas i en miljö. För hunden däremot, är det möjligheten att utföra sina naturliga beteenden som kan öka välfärden hos individen (Zebunke et al.

2013) Njutning från hundens perspektiv kommer därför att utvärderas genom hundens möjlighet till social berikning och miljöberikning, samt platsens skala anpassad för hundens dimensioner.

Ett av hundens grundläggande behov som kan tillfredsställas av hundrastområden är det sociala behovet. Njutning kommer därför att baserat på miljöns möjlighet att uppmuntra till valfria och lyckade sociala interaktioner mellan hundar eller hundar och människor. Hjälpmedel som kan underlätta för hundars socialisering sinsemellan är höjdskillnader, gömställen och stora ytor med möjlighet att vara lös (Rehn 2023; Selin 2024). Miljöberikning innefattar, från hundens perspektiv, en berikande miljö. Det vill säga, möjlighet till att gräva, markera revir, uppleva dofter, överblicka miljön, och så vidare (Rehn, 2023). Enligt Rehn (2023) är varierande miljöer en viktig del av miljöberikning. Eftersom hundars behov och preferenser är olika beroende på ras, ålder, hälsa och egenskaper (Queiroz et al. 2018), skulle hundar, liksom människor (Gehl 2010), kunna gynnas av olika mikroklimat på området. Vidare hade användningen av mikroklimat på området, i form av olika typer av material, förutsättningar, växter och så vidare, kunna skapa flera olika typer av berikande miljöer som hunden kan utforska.

Figur 5. Kvalitetskriterier för hund.

5. FALLSTUDIEN

5. FALLSTUDIER

I detta arbete har två fallstudier utförts, hundrastområdena Ladugårdsgärdet, i Stockholm och Ribersborg, i Malmö.

5.1 STOCKHOLM OCH HUNDRASTOMRÅDEN

Stockholm stad skriver på sin webbplats att det råder koppeltvång i kommunen, vilket innebär att hunden ska hållas kopplad på offentlig plats. Detta med undantag för hundrastplatserna i kommunen (Stockholm stad 2022).

Stockholm stad har delat upp hundrastplatserna i två kategorier, hundrastgård och hundrastområde. En hundrastgård definieras som ett inhägnat område med gräs- eller grusunderlag. Ett hundrastområde är en stor öppen yta som inte är inhägnad, och ofta en del av en park. Här får hunden släppas lös, med förutsättning att hunden är under uppsikt och kommer på inkallning (Stockholm stad 2022).

Stockholm stad beskriver ett hundrastområde som följande: *”Ett hundrastområde är ett rastområde som inte är inhägnat. Det är en öppen yta, ofta en del av en park. Din hund får släppas lös, under förutsättning att du har den under uppsikt och att den kommer när du kallar på den.”* (Stockholm stad 2022).

5.1.1 LADUGÅRDSGÄRDET HUNDRASTOMRÅDE

Ladugårdsgärdet, främst kallat ”Gärdet”, är det största hundrastområdet i centrala Stockholm. Området är cirka 395 000 m² och ej inhägnat. (Stockholm stad 2022)

Hundrastområdet Ladugårdsgärdet är av öppen kvalitet med ett böljande landskap, med några få samlade träd och buskage i grupper. Området angränsar till stadsdelen Östermalm är en del av den Kungliga nationalstadsparken. Området består av flertalet promenadvägar och mindre stigar i olika riktningar, och det finns många entréer till området.

Figur 6. Kungliga nationalstadsparken i Stockholm utmarkerad på karta. Hundrastområdet Ladugårdsgärdet är markerat i rött.

N 6582083

E 676402

ÖSTERMALM

OXENSTIERNSGATAN

VALLHALLAVÄGEN

LINDARÄNGSVÄGEN

BUSSHÄLLSPLOTS

DJURGÅRDSBRUNNSVÄGEN

PARKERING

PARKERING

VATTEN

GRUSPLAN

STALL

KLIPPT GALOPPANA

ÄNGSMARK

KLIPPT GRÄS

0 100 200 300 m
Skala 1:5 000. SWEREF 99 TM. RH 2000.

Figur 7. Illustrationsplan över Ladugårdsgärdet Flygbild © Lantmäteriet (2024). Bearbetning i Adobe Illustrator av Jonna Österback (2024).

N 6581198

E 677782

5.1.2 DE 12 KVALITETSKRITERIERNA

De 12 kvalitetskriterierna av Jan Gehl, appliceras och bedöms efter kriterierna: God, Skaplig eller Undermålig på hundrastområdet Ladugårdsgärdet. För beskrivning av de 12 kvalitetskriterierna, se avsnitt 3.3.2.

Skydd

Skydd mot trafik och olyckor:

Bedöms som undermålig. Det finns lite, till inget, skydd mot trafiken eller olyckor. Hastighetsgränsen på bilvägarna som omger Ladugårdsgärdet är 50 km/h. Det finns inga staket eller liknande skydd mot trafiken.

Skydd mot våld och kriminalitet:

Det finns ingen belysning på platsen och när mörkret faller på kan platsen upplevas som otrygg. Platsen är däremot öppen och sikten är god, vilket kan öka känslan av trygghet samt minska kriminaliteten, då uppsikten är god. Bedöms därför som skaplig.

Skydd mot väder, vind, buller och avgaser:

Ladugårdsgärdet är öppet men har även stora ytor. Platsen är kuperad i terrängen och har vissa buskage/träd som kan fungera som skydd för väder och vind. Eftersom platsen är öppen ger den relativt lite skydd mot buller, vind, väder och avgaser, men tack vare storleken på platsen känner man sig skyddad mot stadens buller och avgaser i den inre delen av Ladugårdsgärdet. Bedöms därför som skaplig.

Bild 5. Oskyddad bilväg på Ladugårdsgärdet.

Bild 6. Öppen miljö med god sikt, vilket ökar tryggheten.

Komfort

Möjlighet att gå:

Kategorin möjlighet att gå bedöms som god. Ladugårdsgärdet ger goda förutsättningar för fotgängare, det finns många olika typer av vägar och stigar av olika bredd och med olika underlag.

Möjlighet att stå/uppehålla sig:

Vissa områden är mer lämpliga att uppehålla sig än andra. Ytor där gräset/ängen är kortklippt eller under träd känns som en naturlig möjlighet att uppehålla sig. Många stigar är små och med högt gräs på sidorna, vilket gör det svårt för en annan person att passera om en väljer att uppehålla sig där. Bedöms därför som skaplig.

Möjlighet att sitta:

Bedöms som undermålig. Det fanns få möjligheter att slå sig ned på platsen. Inga bänkar fanns på ladugårdsgärdet men en större stock fanns i lämplig höjd för att slå sig ned på.

Möjlighet att se:

Ladugårdsgärdet är av öppen karaktär och möjligheten att se och få en överblick upplevdes som god. Bedöms därför som god.

Möjlighet att prata/höra:

Området upplevdes som relativt tyst och rofyllt utan några problem att föra en konversation. Visst ljud från trafiken samt en närliggande byggarbetsplats orsakade visst oljud, men inget som hindrade möjligheten att prata/höra. Bedöms därför som god.

Möjlighet till aktivitet:

Möjligheten till aktivitet bedöms som god. Det finns stora öppna ytor där flertalet aktiviteter kan ske. Delar där gräset är högt kan försvåra vissa aktiviteter.

C

Bild 7. Olika typer av gångvägar på området. Här en bred och välanlagd gångväg

D

Bild 9. En mindre stig, där svårigheter att mötas kan uppstå.

Njutning

Skala anpassad till den mänskliga dimensionen:

Bedöms som skaplig. Området är stort och öppet, vilket kan kännas avvikande från den mänskliga dimensionen. De många stigarna i mänsklig storlek, som snirklar runt området, bidrar positivt till den mänskliga dimensionen.

Möjlighet att njuta av positiva klimataspekter:

Platsen upplevs som naturlig och rekreativ. Ljudet från trafiken kan störa den positiva upplevelsen till viss del. Kontrasten från den intilliggande staden gör att den positiva klimataspekten höjs. Bedöms därför som god.

Estetisk kvalitet/positiva sinnesupplevelser:

Miljön upplevs som naturlig och är estetiskt tilltalande, men det finns däremot ingen konst, design eller andra visuella kvaliteter för människa, utöver växter och grönska. Bedöms därför som skaplig.

Bild 9. En estetisk vacker miljö med möjlighet att njuta av positiva klimataspekter.

5.1.3 KVALITETSKRITERIER FÖR HUND, LADUGÅRDSGÄRDET

Skydd:

Denna kategori bedöms som skaplig. Trafiksäkerheten är låg och det finns inget staket eller liknande som skyddar området från de omkringliggande vägarna, som är relativt hårt trafikerade. Området upplevs vara av naturlig kvalitet med vildvuxet gräs och viss växtlighet. En del stressande faktorer för hunden noteras på området, dels hästecipagen som nyttjar området, något som kan tänkas trigga en hunds stressnivåer genom att stimulera jaktbeteendet, men som sedan inte får utföras. Det är även smala stigar på delar av området, något som kan skapa stress för hundar i möte med annan människa eller hund. Vidare är miljön skonad från trafik inne i området, däremot skapade de omkringliggande vägarna viss trafikljud som nådde området. Trafikljudet kan tänkas stressa en hund som inte är van att vistas i urbana miljöer.

F Bild 10. En av de oskyddade vägarna som angränsar till området.

G Bild 11. Det är flera stigar på området som delas med tillsammans med hästecipage.

H Bild 12. Området är annars trafikfritt och upplevs som stilla.

Komfort:

Komfort utifrån hundens perspektiv bedöms på Ladugårdsgärdet som skapligt. Det finns stora ytor att springa på men majoriteten av dessa ytor består av högt gräs, cirka 1,5 meter högt. Det höga gräset kan utgöra ett hinder för mindre hundar, mindre atletiska hundar eller äldre hundar, vilket innebär att dessa hundar får mindre yta att utföra sitt naturliga rörelsebeteende på. Samtidigt kan det höga gräset vara inbjudande för aktiva, och av naturen utforskande hundar, där individen kan tänkas leta, spåra, utforska, hoppa och leka i det höga gräset. Däremot erbjuder Ladugårdsgärdet inte någon särskild stimulerande miljö för fysisk berikning eller aktivering. En stock och två stenar hittades på området som hundar hade kunnat balansera på eller hoppa över, utöver detta fanns inga andra hinder eller föremål som uppmuntrade till fysisk berikning.

Bild 13. En stock fanns på området.

Bild 14. Visar brytningen mellan äng och kortklippt gräs.

Bild 15. Träd och två stenar på området.

Njutning från hundens perspektiv:

Det positiva med området är dess öppenhet och lätt kuperade landskap, vilket hundar uppskattar (Selin, 2023). Vidare är den stora öppna ytan, där gräset är kortklippt, en potentiellt bra arena för social berikning, då det finns möjlighet för hundar att interagera utan koppel. Eftersom ytan är så pass stor finns det även möjlighet för hundar att gå undan, om de önskas, vilket är positivt. Selin (2024) menar att höjdskillnader kan underlätta för hundars umgänge sinsemellan. Däremot finns det få, nästan inga, höjdskillnader eller bra gömställen, vilket ses som negativt ut det sociala berikningsperspektivet för hunden.

På området finns inte heller någon större skillnad i material, förutsättningar, växter och så vidare, utöver skillnaden på höjden på gräset. Olika typer av mikroklimat i miljön anses därför vara låg för hundar. Det finns inte heller något markmaterial som är lämpligt att gräva i, vilket många hundar uppskattar (Rehn 2023). Eftersom det vistas många hundar i området och det består till största del av naturliga material upplevs miljöberikande ting som att markera revir eller uppleva dofter som relativt goda för en hund i denna miljö. Slutligen bedöms njutning, från hundens perspektiv, som skaplig i Ladugårdsgärdet.

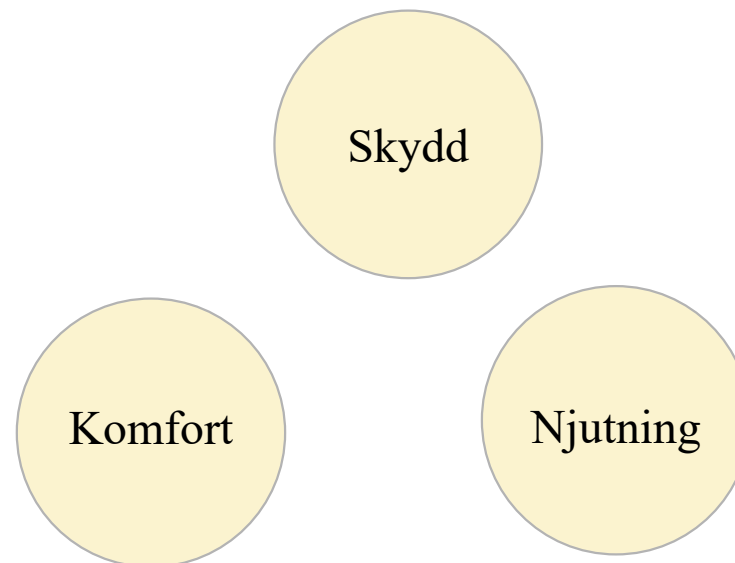
5.1.4 SAMMANFATTNING AV KVALITETSKRITERIERNA, LADUGÅRDSGÄRDET

DE 12 KVALITETSKRITERIERNA FÖR MÄNNISKAN

Figur 8. Sammanfattning av de 12 kvalitetskriterierna på Ladugårdsgärdet.

DE 3 KVALITETSKRITERIERNA FÖR HUNDEN

Figur 9. Sammanfattning av de hundens kriterier på Ladugårdsgärdet.

5.2 MALMÖ OCH HUNDRASTOMRÅDEN

I Malmö stad är reglerna kring koppelvång olika beroende på tid och plats i kommunen. I innerstaden, västra hamnen, naturreservat, naturområden, motionsslingor, motionsspår, skolgårdar och begravningsplatser är det rådande koppelvång året om (Malmö stad 2023).

Det finns även flertalet miljöer där Malmö stad uttryckligen förbjuder hundar, de skriver följande under § 2 i Hundstadga för Malmö Kommun (Malmö stad 2012):

- Allmän lekplats inklusive gräsmatta, som får användas för lek. Lekområde vid plaskdamm.
- Gräsmattor som i särskilt stor omfattning nyttjas av allmänheten för lek, motion och rekreation.
- Kommunens idrottsplatser
- Allmänna badstränder under sommarsäsongen 15 mars – 15 september samt de inhägnade områdena för kommunens bassängbad.
- Allmän försäljningsplats, då handel pågår eller handelsvaror är uppställda
- Limhamn kalkbrott

Malmö stad har startat ett samverkansforum kallat Malmö hundråd, där flertalet organisationer och myndigheter ingår. Forumets uppgift är att lösa problem och se på aktuella frågor inom temat hund, för att långsiktigt förbättra staden i relation till hundar, hundägare och övriga Malmöbor (Malmö stad 2012). Malmö hundråd har skapat hundstadgan, där en karta över hundvänlig infrastruktur finns, samt vilka regler och lagar man som hundägare förväntas följa (Malmö stad 2012).

Malmö stad (2012) delar upp miljöer för hundar i två kategorier, hundrastplats och hundrastgård. Hund får året runt under ägarens uppsikt löpa lös inom områden som är upplåtet som hundrastplats samt inom inhägnad hundrastgård. Malmö stad definierar hundrastplats som: friare rastområde för motion, upptagningstvång. Enligt bestämmelser från Malmö stad får *“hund året runt under vårda-rens uppsikt löpa lös inom område som är upplåtet som hundrastplats samt inom inhägnad hundrastgård.”* (Malmö stad 2012).

5.2.1 RIBERSBORG HUNDRASTOMRÅDE

Ribersborg, vanligtvis kallat “Ribban” i folkmun, är en hundrastplats i centrala Malmö. Hundrastplatsen är Malmös största till ytan och ligger vid den norra delen av Ribersborgsstranden. Området är cirka 167 000 m² och ej inhägnat (Malmö stad 2023).

Hundrastområdet Ribersborg består mestadels av öppen gräsbeklädd mark, men det finns även en strand och tillgång till hav inom området. Miljön är av öppen kvalitet och området är lätt kuperat i kullar och på området finns även en mindre damm. Det går att anlända till området via Ribersborgsstigen i Söder, via bron i norr som leder till västra hamnen, eller via Ribersborgsstranden, vid samtliga entréer finns informativa skyltar om att området är ett hundrastområde. Inom området finns även föreningarna; Kanotföreningen Öresund, Malmö Windsurfing Klubb och Malmö Wake Park. I det nedre högra hörnet av hundrastområdet finns en parkering som kan nyttjas gratis i två timmar.

Figur 10. Ribersborgsstranden utmarkerad på karta över Malmö. Hundrastområdet är markerat i rött.
Flygbild © Lantmäteriet (2024). Bearbetning i Adobe Illustrator av Jonna Österback (2024).

0 100 200 300 m
 Skala 1:5 000, SWEREF 99 TM, RH 2000.

Figur 11. Illustrationsplan över Ribersborg hundrastområde
 Flygbild © Lantmäteriet (2024). Bearbetning i Adobe Illustrator av Jonna Österback (2024)

5.2.2 DE 12 KVALITETSKRITERIERNA, RIBERSBORG

De 12 kvalitetskriterierna av Jan Gehl, appliceras och bedöms efter kriterierna: God, Skaplig eller Undermålig på hundrastområdet Ladugårdsgärdet. För beskrivning av de 12 kvalitetskriterierna, se avsnitt 3.3.2.

SKYDD

Skydd mot trafik och olyckor:

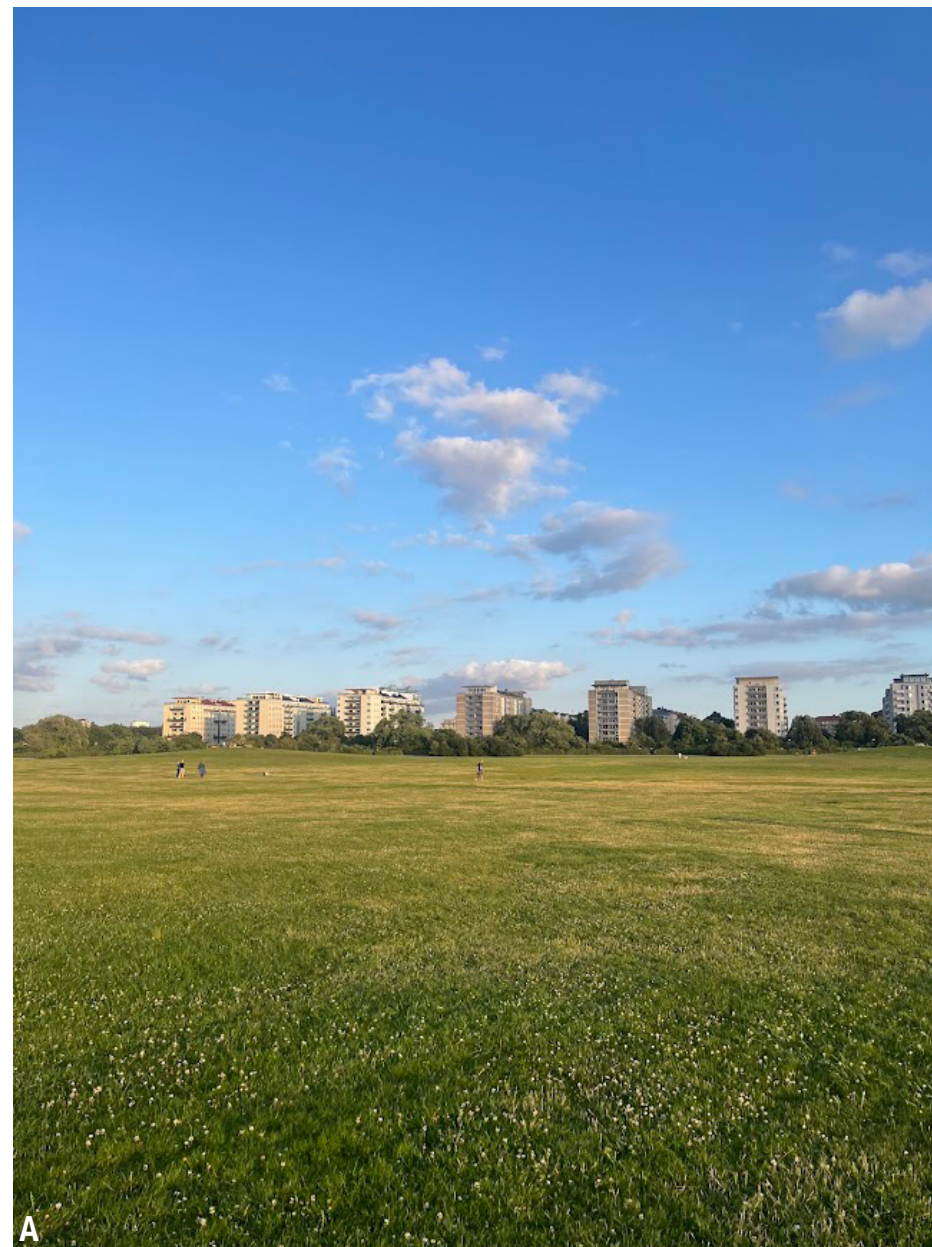
Området är skyddat mot trafik i tre av väderstrecken, tack vare havet, stranden och turbinkanalen. I söder möter området Limhamnsvägen, vilket inte är skyddat med staket eller liknande. Skydd mot trafik anses därför vara skaplig.

Skydd mot våld och kriminalitet:

Området har begränsat med belysning, endast en gångväg på området är belyst, vilket kan få det att kännas otryggt. Platsen är däremot mycket öppen, vilket ökar känslan av kontroll och trygghet. På sommaren är platsen dessutom ofta mycket befolkad på grund av stranden, vilket ökar känslan av trygghet och skydd mot våld samt kriminalitet. Bedöms därför som skaplig.

Skydd mot väder, vind, buller och avgaser:

Platsen är, med sin havsnära placering, mycket exponerad för vind. Området är mycket öppet med enstaka mindre kluster av träd och/eller buskar, som människa är man därför mycket exponerad för väder och vind. Eftersom området är placerat långt ifrån buller och avgaser är den geografiskt skyddad mot dessa. Ribersborg bedöms därför som skapligt skyddad mot väder, vind, buller och avgaser.

Bild 19. Öppet område, vilket känns tryggt. Bilvägen känns skyddad med växtlighet på ett visuellt sätt.

KOMFORT

Möjlighet att gå:

Området är mycket lämpligt för fotgängare och möjligheten att gå bedöms vara god. Det är väl preparerade gångvägar med sammanhängande gångstråk.

Möjlighet att stå/uppehålla sig:

Området är mycket öppet och har få kantzoner där människor gärna uppehåller sig. Det är dock mycket vacker natur och att stanna för att beundra omgivningen är mycket lämpligt på denna plats. Bedöms därför som skaplig.

Möjlighet att sitta:

Området erbjuder vissa bänkar som är lämpliga att slå sig ned på. Bänkarna är få med tanke på områdets storlek, de har alla vacker utsikt men utan skydd i ryggen för användaren. Möjlighet att sitta bedöms därför som skaplig.

Möjlighet att se:

Området är mycket öppet och lätt kuperat, vilket gör möjligheten att se samt överblicka området god. Ribersborg bedöms därför som god i möjlighet att se.

Bild 20. Välpreparerade gångvägar på området.

Bild 21. Två utav bänkarna på området, vilka blickar ut mot vattnet.

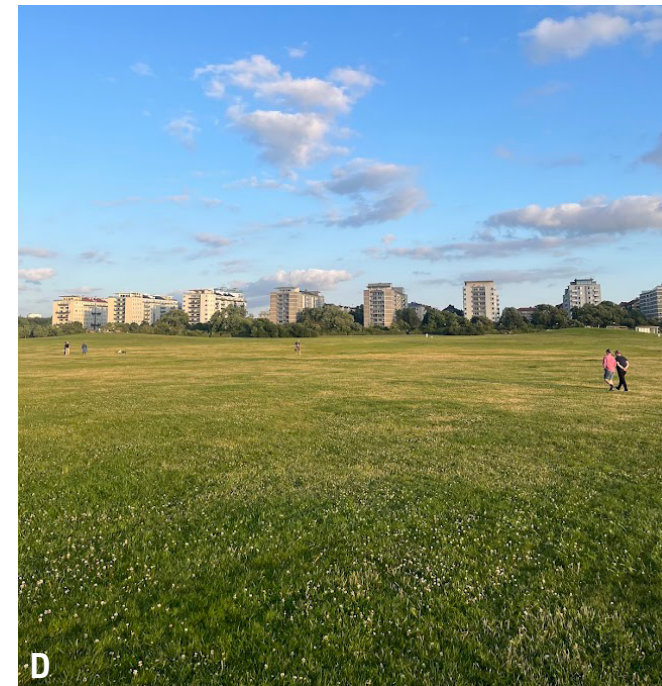

Bild 22. Öppet område med god sikt.

Möjlighet att prata/höra:

Detta kriterium är mycket väderberoende för denna plats. När vinden är stilla eller lugn är möjligheten att prata och höra mycket god, då väldigt lite trafik eller annat ljud når platsen. Däremot, på grund av områdets närhet till havet samt dess öppna karaktär, upplevs det svårt att höra och prata på platsen när det blåser. Bedöms därför som god/skaplig.

Möjlighet till aktivitet:

Möjlighet till aktivitet bedöms som god på Ribersborg. Det mesta av området består av öppna och neutrala ytor, fördelaktigt för många aktiviteter. Det finns även vatten och strand, där många aktiviteter kan ta plats. Det finns även en agilitybana på området, vilket möjliggör aktivitet.

Bild 23. Stora vidder med bra översikt. På bilden går två barn med sin förmodade mamma promenerandes många meter bort.

Bild 24. Ytor med god möjlighet för olika aktiviteter. På bilden syns fotgängare, joggare och en familj som flyger drake.

NJUTNING

Skala anpassad till den mänskliga dimensionen:

Området är stort och öppet och blickar ut mot det stora havet, vilket kan kännas avvikande från den mänskliga dimensionen. Stigarna hjälper att anpassa området till den mänskliga dimensionen. Bedöms därför som skaplig.

Möjlighet att njuta av positiva klimataspekter:

Områden känns grönt och av gott klimat. Havet, grönskan och avsaknaden av trafik får området att upplevas som positivt ut ett klimataspekt. Bedöms därför som god.

Estetisk kvalitet:

Estetisk kvalitet bedöms som god. Platsen är mycket grön och naturlig, något som bidrar till en god estetisk kvalitet. Det finns även konstverk på platsen och det allmänna intrycket av hundrastområdet är att den är mycket välskött.

Bild 25. Estetiskt vacker miljö med god möjlighet att njuta av positiva klimataspekter.

G

Bild 26. Konstverket De sju haven på området.

H

5.2.3 KVALITETSKRITERIER FÖR HUND, RIBERSBORG

Nedan kommer kvaliteter för hund att bedömmas på platsen. Rubrikerna är desamma som huvudrubrikerna i de 12 kvalitetskriterierna för människor. För att se en beskrivning av kvaliteterna Skydd, Komfort och Njutning från hundens perspektiv, se avsnitt 3.6.4.

SKYDD FRÅN HUNDENS PERSPEKTIV:

Kvaliteten skydd från hundens perspektiv i hundrastområdet bedöms som skaplig. Detta eftersom området ligger nära bilvägen Limhamnsvägen, vilken inte är säkrad från området. Det ligger dock dammar mellan området och bilvägen, vilket kan ge visst skydd. Miljön har vissa faktorer som anses vara stressande för hund, delvis är det relativt hög trafik av cyklister och fotgängare på gång- och cykelvägen genom området. Vidare kan Wakeboardklubben på området upplevas som stressande då både plötsliga ljud och visuella intryck kommer från sporten där personer hoppar över hopp i vattnet med hjälp av en elektrisk lina. Annars upplevs miljön som skonad från höga stressande ljud, från exempelvis trafik.

Bild 27. Populär gång- och cykelväg genom området. Vilket trafikerats av fotgängare, cyklister och fotgängare.

Bild 28. Wakeparken på området.

Bild 29. Stora vidder på hundrastområdet i Ribersborg. Oljudet från stan känns långt bort. Områdets storlek gör det möjligt för ekipage att promenera i fred, om det önskas.

KOMFORT FRÅN HUNDENS PERSPEKTIV:

Hundrastområdet Ribersborg bedöms med god i kategorin Komfort från hundens perspektiv. Det finns stora öppna områden där hundarna kan springa, leka, blansera, hoppa och därmed få utlopp för sitt rörelsebehov. Det fanns många hundar på området och olika typer av markmaterial att undersöka, lukta eller spåra på. Det finns även en agilitybana på området där hunden, tillsammans med sin ägare, kan bli aktiverad. Det finns även flera stockar placerade på området, där hunden kan få möjlighet att balansera och klättra, vilket är fysiskt berikande för hunden.

Bild 30. Tre lösa hundar galopperar runt på hundrastområdet, med deras ägare hack i häl.

Bild 31. Agilitybana som kan användas av hundar

NJUTNING FRÅN HUNDENS PERSPEKTIV:

Kvalitetskriterien njutning tilldelas bedömningen god. Detta då det upplevs som miljön uppmuntrar till valfria och goda sociala interaktioner, det finns höjdskillnader, buskage att gömma sig i och gott med plats att undvika eller dra sig undan som hund. Området upplevs även som en berikande miljö för hund, det finns sand att gräva och rulla sig i, ett hav att bada i, god överblick över området samt bra med träd, buskar och stolpar att markera revir på. Vidare består Ribersborg av flera olika typer av mikroklimat för hunden att utforska, det finns asfaltsvägar, grusvägar och mindre stigar över gräs. Det finns även stranden, dammen och varierad växtlighet på olika delar av området. Variationen i mikroklimat på området anses som positivt från hundens allmänna perspektiv, samt för variationen i hundar som kan tänkas besöka området, vilka kan ha olika behov de önskar tillfredställa i miljön.

Bild 32. Ägare och hund ligger och solar på gräset vid stranden. Bakom syns buskage, lämplig för skydd eller gömställe.

Bild 33. Spännande växtlighet som en hund sniffade intressant i under några minuter.

Bild 34. På stranden i Ribersborg syntes hundar som lekte i sanden och i vattnet, låg och solade med sina ägare eller lekte med andra hundar.

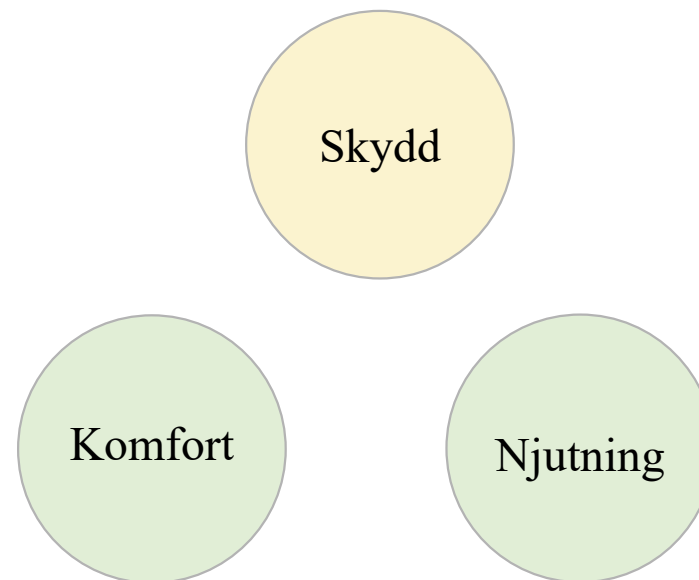
5.2.4 SAMMANFATTNING AV KVALITETSKRITERIERNA, RIBERSBORG

DE 12 KVALITETSKRITERIERNA FÖR MÄNNISKAN

Figur 12. Sammanfattning av de 12 kvalitetskriterierna på Ribersborg.

DE 3 KVALITETSKRITERIERNA FÖR HUNDEN

Figur 13. Sammanfattning av de hundens kriterier på Ribersborg.

6. ENKÄTUNDERSÖKNING

6. ENKÄTUNDERSÖKNING

I enkätundersökningen publicerades två enkäter, den ena riktad mot hundägare i Stockholm och den andra enkäten riktad mot hundägare i Malmö. Innehållet i de två enkäterna är identiska, bortsett från den geografiska nämnaren. Enkäten Hundägarskap i Stockholm har 29 respondenter svarat på enkäten. Enkäten Hundägarskap i Malmö har 12 respondenter svarat på.

VARFÖR BESÖKER DU LADUGÅRDSGÄRDET?

Frågan “varför besöker du Ladugårdsgärdet med din hund?” har flera spridda men även samlade svar. Åtta respondenter svarade att anledningen till varför de besöker Gärdet med sin hund är möjligheten att kunna släppa hunden lös (eller ha hunden i långlina). Fyra stycken respondenter svarar att promenad är anledningen till varför de besöker Gärdet.

Tre respondenter nämner de stora ytorna som den främsta anledningen till varför de besöker hundrastområdet. Ytterligare tre respondenter svarar att de besöker Gärdet då hundarna får möjlighet att socialisera sig eller leka med andra hundar. Fin natur och tillgängligt nämns också som en anledning till besök av platsen.

“Fin natur”

“Möjlighet att kunna ha hunden lös”

“Socialisera min hund med andra hundar”

“Öppet landskap”

“Stora ytor där hunden får springa”

VARFÖR BESÖKER DU RIBERSBORG?

Sju respondenter uppger att de besöker Ribersborg för möjligheten att kunna släppa sin hund lös. Fyra respondenter svarar att de besöker Ribersborg för att deras hundar ska kunna socialisera eller leka/träffa med andra hundar. Tre personer yttrar att Ribersborg besöks då deras hund ska få möjlighet att bada i havet. Havet nämns i ytterligare två respondenters svar till varför de besöker Ribersborg, men inte specifikt för bad.

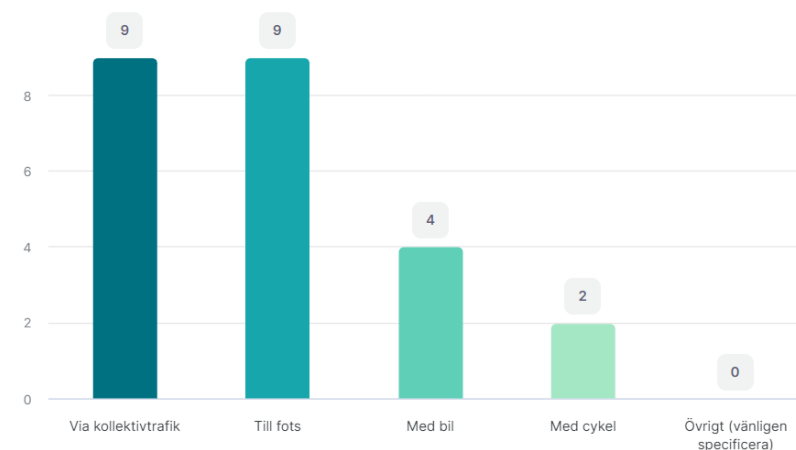
“För att min hund ska få träffa andra hundar”

“Havet”

“För att min hund ska få bada”

HUR BRUKAR DU FÄRDAS TILL LADUGÅRDSGÄRDET?

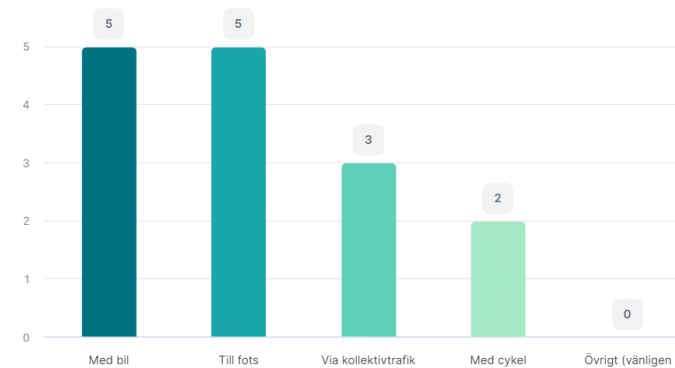
50 % av respondenterna uppger att de färdas till fots till Ladugårdsgärdet. Det näst vanligaste färd sättet är kollektivtrafik, vilket utgör 44 %. 22% besöker Gärdet med bil, och endast 11 % besöker Gärdet, tillsammans med sin hund, via cykel.

Tabell 1. Visar statistik på hur respondenterna färdas till Gärdet. Tabell skapad via [Survio.com](https://www.surveymonkey.com)

HUR BRUKAR DU FÄRDAS TILL RIBERSBORG?

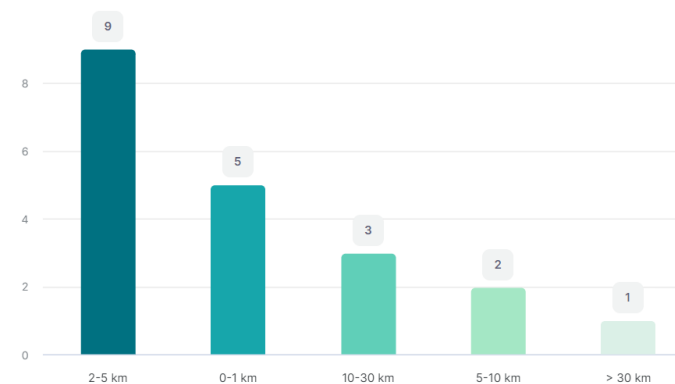
Till gårdet färdas lika många till hundrastområdet via bil (44,5 %) som till fots (44,5 %). 27 % färdas kollektivt till platsen och 18 % tar sig till platsen med hjälp av cykel.

Tabell 2. Visar statistik på hur respondenterna färdas till Ribersborg. Tabell skapad via Survio.com

HUR LÅNG RESVÄG HAR DU TILL LADUGÅRDSGÄRDET?

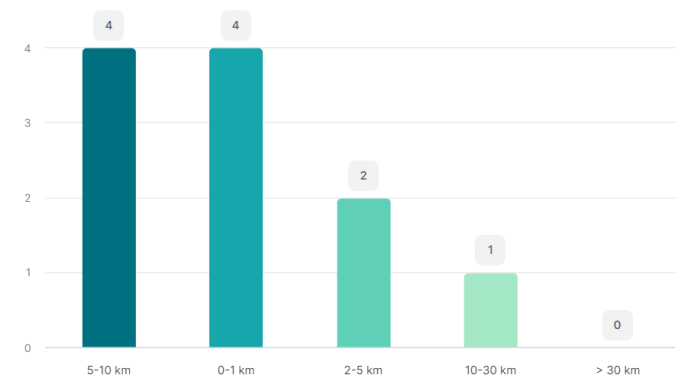
Övervägande av respondenterna hade cirka 2-5 kilometer resväg till Ladugårdsgärdet. En respondent har svarat att hen bor mer än 30 kilometer från området.

Tabell 3. Visar statistik på hur långt respondenterna har till Ladugårdsgärdet. Tabell skapad via Survio.com

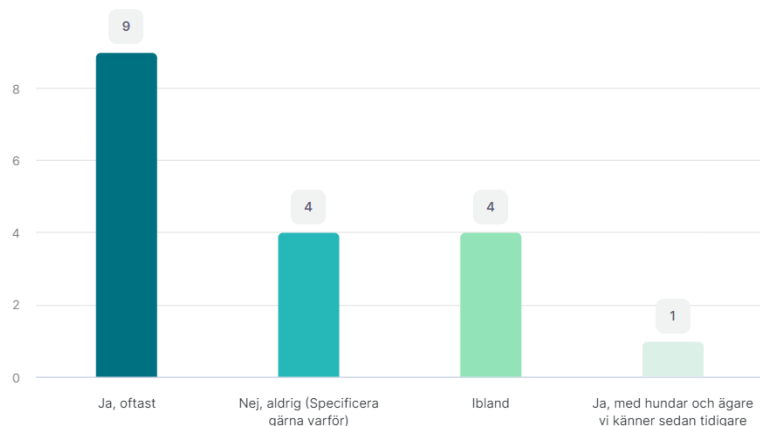
HUR LÅNG RESVÄG HAR DU TILL RIBERSBORG?

En tredjedel av respondenterna svarar att de har 5-10 kilometer resväg till området. Lika många svarar att de har 0-1 kilometer i resväg. Ingen respondent har längre än 30 kilometer till Ribersborg. En respondent har valt att inte svara på frågan.

Tabell 4. Visar statistik på hur långt respondenterna har till Ribersborg. Tabell skapad via Survio.com

BRUKAR DU OCH DIN HUND INTERAGERA MED ANDRA HUNDAR OCH HUNDÄGARE NÄR NI BESÖKER LADUGÅRDSGÄRDET?

Tabell 5. Visar statistik på om respondenterna brukar interagera med andra hundar och hundägare. Tabell skapad via Survio.com

OM DU SVARADE “JA” ELLER “IBLAND” PÅ FRÅGA 4, HAR DU VARIT MED OM ATT DET UPPSTÅTT PROBLEM MELLAN HUNDAR ELLER HUNDÄGARE? UTVECKLA GÄRNA DITT SVAR. (LADUGÅRDSGÄRDET)

Sex personer svarade “Nej”/”Inga problem”. 2 av dessa respondenter förtydligar att när hundarna är lösa brukar aldrig några problem uppstå.

Fyra personer har vittnat, eller själv varit med om, hundattacker och bråk mellan hundar.

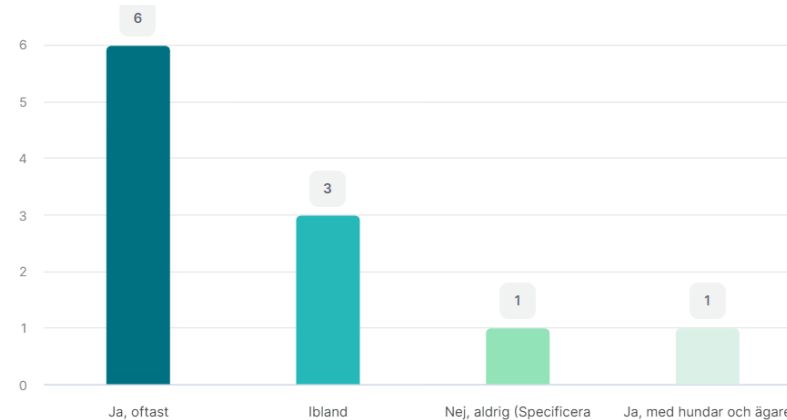
Två av respondenterna svarar att de upplever att lösa hundar kan komma framrusandes och att hundägare till dessa hundar agerar nonchalant.

“Inga problem. Hundar som är lösa brukar sköta det själva.”

“Jag har haft en hund som hamnat i slagsmål med främmande hund på Gärdet. Det slutade med omfattande skador på min hund och tvisten fick lösas i tingsrätten. Det tog många år innan jag gick på Gärdet igen.”

“Hundar gillar olika hundar. Ibland funkar det ibland inte. Men det är så det är.”

BRUKAR DU OCH DIN HUND INTERAGERA MED ANDRA HUNDAR OCH HUNDÄGARE NÄR NI BESÖKER RIBERSBORG?

Tabell 6. Visar statistik på om respondenterna brukar interagera med andra hundar och hundägare. Tabell skapad via Survio.com

OM DU SVARADE “JA” ELLER “IBLAND” PÅ FRÅGA 4, HAR DU VARIT MED OM ATT DET UPPSTÅTT PROBLEM MELLAN HUNDAR ELLER HUNDÄGARE? UTVECKLA GÄRNA DITT SVAR. (RIBERSBORG)

Tre respondenter har uttryckt att de inte har (eller väldigt sällan) upplevt några problem i hundrastområdet. Sju respondenter svarar att de har upplevt problem eller incidenter på området, hundar och hundägare emellan. En respondent beskriver att hen upplever att det största problemet är personer utan hund som inte förstär området är ett hundrastområde.

“Inte med de hundar och ägare vi känner. Dock har min hund blivit nerbrottad av en aggressiv Rottweiler det löste sig då ägaren har hållit hunden kopplad de tillfällen han besöker fältet.”

“Det största problemet är folk som är där UTAN hund, hundrädda turister som inte fattar att det är en hundrastplats, och folk som har picknick och blir upprörda att det kommer hundar fram”

“Folk har svårt att förstå att bara för att din hund får vara lös ska inte omgivningen behöva tolerera vad som helst.”

OM DU TÄNKER PÅ DEN FYSISKA MILJÖN PÅ LADUGÅRDSGÄRDET, VAD ÄR TILLTALANDE FÖR DIG OCH DIN HUND? EX. ÖPPNA MILJÖER, GRÖNA MILJÖER, TRAFIKFRIA MILJÖER OSV.

4 respondenter uttrycker att den trafikfria miljön är mycket tilltalande. 8 respondenter nämner att området är stort, från en positiv bemärkelse. 8 respondenter nämner att det är positivt att miljön är öppen, då man kan hålla bra uppsikt över sin hund. 5 respondenter tilltalas av den gröna miljön, 1 respondent uppskattar den kuperade miljön.

“Det enorma stora fältet där alla får plats. Hundar kan leka med varandra och springa av sig”

“Stor gräsmatta med flera stigar så man kan välja den där ens hund är mest bekväm. Kul att det är kuperat”

“Trafikfritt känns tryggt”

OM DU TÄNKER PÅ DEN FYSISKA MILJÖN PÅ RIBERSBORG, VAD ÄR TILLTALANDE FÖR DIG OCH DIN HUND? EX. ÖPPNA MILJÖER, GRÖNA MILJÖER, TRAFIKFRIA MILJÖER OSV. UTVECKLA GÄRNA.

Fyra respondenter svarar att trafikfria miljöer är tilltalande. En respondent uttrycker dock att hen upplever att området är för nära en högtrafikerad väg. Fyra respondenter skriver att de uppskattar den öppna karaktären. Men en respondent uppskattar buskarna och träden som enligt personen ger lite “skogskänsla”. Havet nämns som tilltalande för fyra respondenter. En respondent nämner att hen uppskattar agility-hindrena på platsen.

“Det är öppet och hunden samt jag känner oss fria. Det är stort plus med havet och badplatsen. Vi träffar ofta på vänliga hundar och hundägare. Kommer ofta hem från promenaden med ett leende på läpparna efter goa skratt och härliga samtal.”

“Öppet, trafikfritt, havet, man kan gå en runda och hunden får vara lös”

FINNS DET NÅGONTING SOM DU ÖNSKAR VAR ANNORLUNDA I DEN FYSISKA MILJÖN PÅ LADUGÅRDSGÄRDET?

Fyra respondenter svarade “Nej” på denna fråga.

Två respondenter önskar skydd mot trafiken.

En person hade önskat en inhägnad del där endast lösa hundar, och inte hästar, får vistas. Tre respondenter i denna fråga nämner hästar på gårdet, de uttrycker inte att hästarna inte ska få vistas där men skriver att problem kan uppstå mellan hundar och hästar.

En respondent önskar fler bänkar och bord.

En respondent önskar fler soptunnor.

FINNS DET NÅGONTING SOM DU ÖNSKAR VAR ANNORLUNDA I DEN FYSISKA MILJÖN I RIBERSBORG?

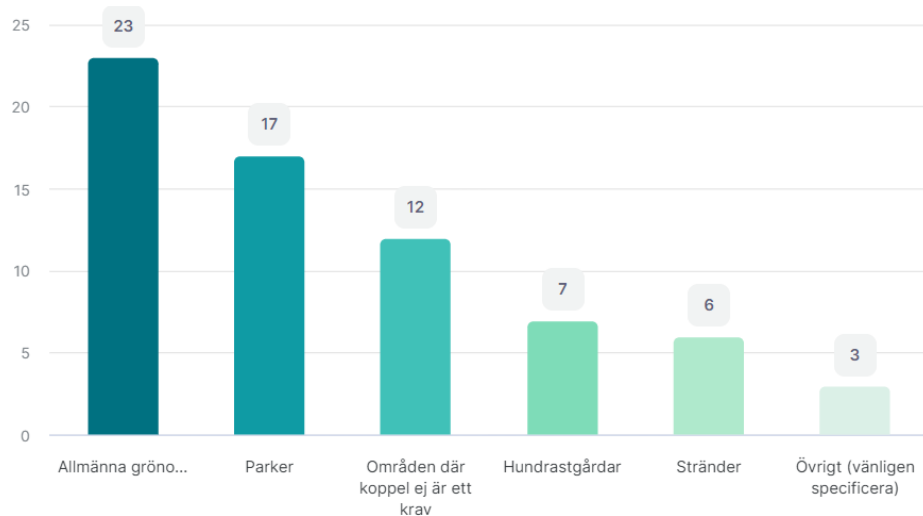
Två respondenter har svarat “Nej”.

Fyra respondenter önskar att mer träd och buskage skulle planteras för skugga samt skydd mot regn.

En person önskar att området hade varit inhägnat, som skydd mot trafiken.

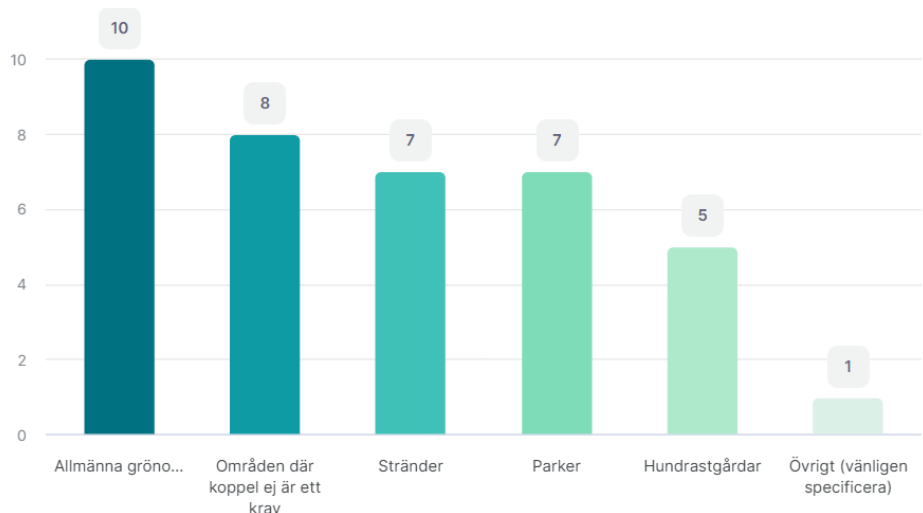
Två respondenter önskar fler sittplatser, en av dessa önskar även fler soptunnor.

VILKA TYPER AV MILJÖER BESÖKER DU HELST MED DIN HUND (LADUGÅRDSGÄRDET)?

Tabell 7. Visar statistik på vilken typ av miljöer som respondenterna helst besöker med sina hundar. Tabell skapad via Survio.com

VILKA TYPER AV MILJÖER BESÖKER DU HELST MED DIN HUND (RIBERSBORG)?

Tabell 8. Visar statistik på vilken typ av miljöer som respondenterna helst besöker med sina hundar. Tabell skapad via Survio.com

HAR DIN HUND NÅGOT/NÅGRA BEHOV SOM DU HAR SVÅRT ATT TILLFREDSSTÄLLA I STADSMILJÖ (LADUGÅRDSGÄRDET)? VÄNLIGEN SPECIFICERA.

På denna fråga svarar åtta respondenter att de upplever att de har svårt att tillfredsställa sin hunds behov att springa fritt.

Två respondenter svarar att de upplever staden som mycket hundtät och att stadsmiljöns utformning leder till utmanande hundmöten.

Två respondenter upplever svårigheter att tillfredsställa deras hundars behov att träffa andra hundar.

En respondent saknar lugna miljöer till sin hund.

En respondent saknar möjligheten att spåra med sin hund i stadsmiljö.

“Det är otroligt hundtätt i innerstan med konstanta möten. Detta har stundtals varit stressigt då vi ofta får kliva ut i gatan eller byta trottoar i plötsliga hundmöten.”

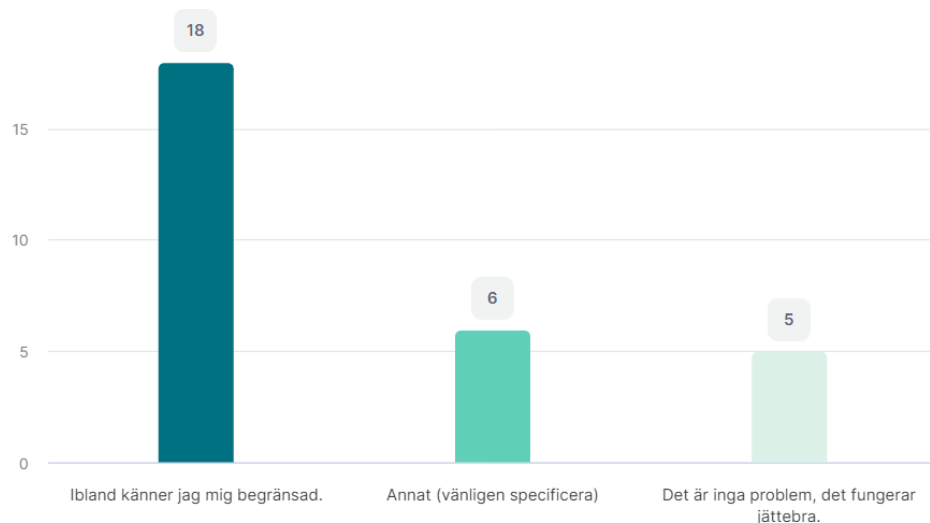
HAR DIN HUND NÅGOT/NÅGRA BEHOV SOM DU HAR SVÅRT ATT TILLFREDSSTÄLLA I STADSMILJÖ (RIBERSBORG)? VÄNLIGEN SPECIFICERA.

På denna fråga, som riktar sig till Malmöbor, har 4 respondenter svarat “Nej”.

Två respondenter svarar att de har svårt att tillfredsställa sina hundars behov att springa lös.

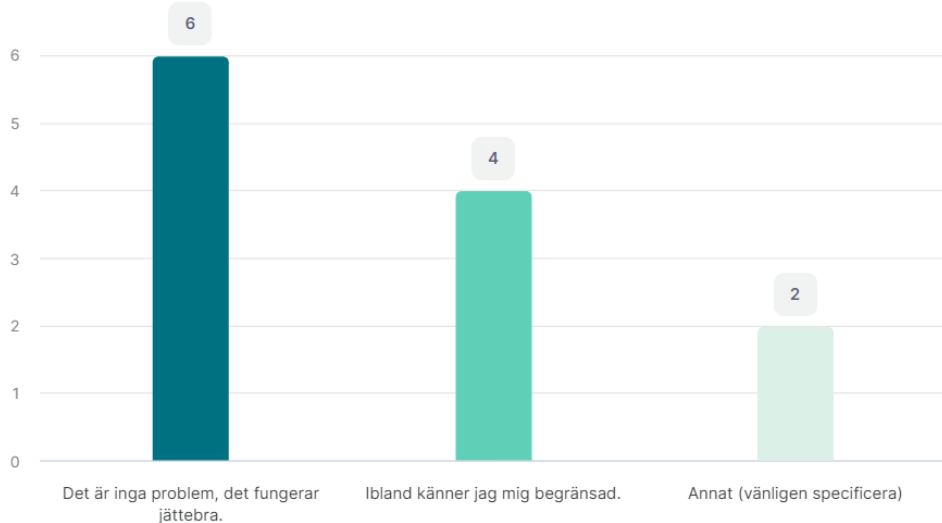
En respondent upplever att hon har svårt att tillfredsställa sin hunds behov att nosa.

HUR UPPLEVER DU ATT DET ÄR ATT HA HUND I STADSMILJÖ? (LADUGÅRDSGÄRDET)

Tabell 9. Visar statistik på hur respondenterna upplever att det är att ha hund i stadsmiljö.
Tabell skapad via Survio.com

HUR UPPLEVER DU ATT DET ÄR ATT HA HUND I STADSMILJÖ? (RIBERSBORG)

Tabell 10. Visar statistik på hur respondenterna upplever att det är att ha hund i stadsmiljö.
Tabell skapad via Survio.com

VAD SKULLE DU ÖNSKA ATT DET FANNS MER AV I DIN URBANA NÄRMILJÖ FÖR DIG OCH DIN HUND? VÄNLIGEN SPECIFICERA.

(LADUGÅRDSGÄRDET)

Fem respondenter önskar fler och större hundrastgårdar i sin urbana närmiljö. Två av dessa önskar exempelvis hinder och/eller träningsmöjligheter för hund.

Six respondenter vill ha fler områden där man kan släppa sin hund lös. Tre respondenter önskar fler miljöer som är lämpade för att rasta sin hund, fler parker och gräsmattor är vad som önskas. Två av dessa respondenter nämner att hund- eller rastningsförbud på gräsmattor är ett problem.

VAD SKULLE DU ÖNSKA ATT DET FANNS MER AV I DIN URBANA NÄRMILJÖ FÖR DIG OCH DIN HUND? VÄNLIGEN SPECIFICERA. (RIBERSBORG)

Under denna fråga gav respondenterna spridda svar. En person svarar att hen önskar mer grönytor, en annan svarar att hen önskar att det fanns fler platser att kunna släppa sin hund lös. Två respondenter önskar mer säkerhet i förhållande till infrastruktur, exempelvis fler farthinder på bilvägarna och fler övergångsställen på cykelbanor. Två respondenter önskar att det fanns vatten att tillgå i anslutning till hundmiljöer, där man kan skölja av eller låta sin hund dricka.

6.1 SAMMANFATTNING AV ENKÄT

Enkäten visar att majoriteten av hundägare besöker ett hundrastområde för att deras hund ska få möjlighet att springa lös eller få möjlighet att socialisera sig med andra hundar, men även för estetiskt vackra miljöer. De mest attraktiva fysiska elementen i ett hundrastområde är, enligt enkäten, trafikfria och öppna, gröna samt stora områden. Även havet nämns som en stor positiv egenskap för miljön i Ribersborg hundrastområde. Vilket stämmer överens med Selins påstående om att människor besöker hundrastområden av följande tre anledningar: De vill socialisera och träffa andra hundägare, de vill vara i fred eller de vill träna och motionera sin hund (Malmö stad 2009). Majoriteten av respondenterna svarar dock att de brukar interagera med andra hundar och hundägare vid sitt besök av hundrastområden. Vid besök av hundrastområdet svarar hundägarna att det har uppstått problem mellan hundar eller hundägare, där det vanligaste problemet är bråk mellan hundar eller hundattacker. Ett annat problem som hundägare på Ladugårdsgärdet beskriver är hästarna på gårdet.

Enligt enkäten visar det att hundägare i Stockholm har svårare att tillgodose sina hundars behov än i Malmö. Dels upplever majoriteten av Malmöborna att det inte är några problem att ha hund i stadsmiljön, medan majoriteten av Stockholmsborna svarar att de känner sig begränsade. Majoriteten av Malmöborna har även svarat att de inte upplever att de har några svårigheter att tillfredsställa sin hunds behov, medan majoriteten av Stockholmsrespondenterna svarar att de upplever att de har svårt att tillfredsställa sin hunds behov att springa fritt. Två av Malmörespondenterna upplever dock samma sak. Andra behov som upplevs svåra att tillgodose i stadsmiljö är hundens behov att träffa andra hundar och hundens behov att nosa/spåra. Slutligen saknar därför majoriteten av respondenterna fler

miljöer där man kan släppa sin hund lös. De uttrycker även att de saknar fler områden att rasta sin hund, samt fler och större hundrastgårdar i sin närmiljö.

7. SWOT-ANALYS

7.1 SWOT-ANALYS LADUGÅRDSGÄRDET

Denna SWOT-analys, innehållande styrkor, svagheter, möjligheter och hot, används som hjälpmedel för att kategorisera olika egenskaper i den fysiska miljön. Den fysiska miljön bedöms efter information inhämtad från litteraturstudien, enkätundersökningen och fallstudierna.

En stor styrka hos Ladugårdsgärdet är dess storlek och öppna karaktär, vilket visar sig positivt för både hunden och människan i både litteraturen och enkätundersökningen. Den stora öppna ytan nämns specifikt som mycket positiv då man som hundägare upplever att man har bättre översikt över sin hund. Från hundens perspektiv är stora öppna ytor positivt då många hundar får möjligheten att springa lösa. Vidare är en styrka områdets naturliga karaktär, vilket är rekreativt för människan och stimulerande för hunden. Den centrala placeringen på hundrastområdet anses som en styrka, då majoriteten av besökarna anländer till fots eller kollektivt.

Baserat på fallstudien och litteraturstudien är brist på skydd mot väder och vind en svaghet på Ladugårdsgärdet. En varm solig dag är skuggan begränsad, likaså är det svårt att hitta skydd för eventuellt regn eller vind, som både hund och människa. I enkäten framkom det att flera hundägare ser problem i att ytan även delas med hästar och ryttare. Vidare är en svaghet i miljön avsaknaden av faciliteter för att aktivera sin hund, exempelvis hinder, balanshinder, tunnlar och så vidare. Under platsbesöket uppmärksammades avsaknad av olika typer av markmaterial, vilket, enligt litteraturstudien, är berikande och positivt för hundar.

En stark möjlighet för Ladugårdsgärdet är att koppla ihop grönområden och parker till mer sammanhängande grönstråk. Hot som anträffades på Ladugårdsgärdet var den oskyddade trafiken som mer eller mindre omger området. Konflikter ses också som ett hot, både konflikter sinsemellan hundägare samt konflikter mellan ryttare och hundägare.

SWOT-ANALYS

Styrkor Öppen rumslighet Stort område Lätt kuperat Centralt Naturlig miljö Tillgängligt	Svagheter Konkurrens om ytor (används även som ridfält) Högt gräs Avsaknad av aktiviteringsmöjligheter Brist på bänkar och bord Brist på variation i markmaterial Ingen parkering Brist på mikroklimat
Möjligheter Anslutning till park/grönområde	Hot Trafik Konflikt mellan besökare

Figur 13. Sammanfattning av de hundens kriterier på Ladugårdsgärdet

7.2 SWOT-ANALYS LADUGÅRDSGÄRDET

Denna SWOT-analys, innehållande styrkor, svagheter, möjligheter och hot, används som hjälpmedel för att kategorisera olika egenskaper i den fysiska miljön. Den fysiska miljön bedöms efter information inhämtad från litteraturstudien, enkätundersökningen och fallstudierna.

Ribersborgs mest påtalade styrka från enkätundersökningen är havet och möjligheten för både hundar och hundägare att bada, vilket är unikt i Malmö som annars förbjuder hundar på badstränder. Andra styrkor som nämns, som stämmer överens med litteraturstudien, är dess generösa storlek till ytan samt den kuperade och öppna karaktären. Likt Ladugårdsgärdet är även den naturliga karaktären på området en styrka. Enligt enkäten tar sig drygt 40 % av respondenterna sig till området med bil, vilket resulterar i att parkeringen avsedd för besökare av hundrastområden ses som en styrka.

Svagheter som definieras på hundrastområdet Ribersborg var brist på skydd mot väder och vind, samt brist på sittplatser. Båda dessa svagheter nämndes i enkätundersökningen, och skydd mot väder och vind anses viktigt för både hund och människa enligt litteraturen. Eventuella möjligheter som identifierades för området är detsamma som för ladugårdsgärdet; möjligheten att koppla ihop grönområden och parker till mer sammanhängande grönstråk, vilket skulle vara positivt för både hundar och människor.

Slutligen anträffades två hot gällande Ribersborg, den oskyddade trafiken och konflikter mellan besökare. Hotet från trafiken bedöms vara lägre än Ladugårdsgärdet, som är mer omringat av trafik, men nämns trots allt som en negativ aspekt i enkäten och litteraturen. Vidare definieras konflikter som hot mot området. Enligt enkäten sker konflikter hundägare sinsemellan, men även mellan hundlösa besökare och hundägare.

SWOT-ANALYS

Styrkor Öppen rumslighet Stort område Havet Kuperad terräng Naturlig miljö Parkering	Svagheter Brist på skydd mot väder och vind Brist på sittplatser Brist på belysning
Möjligheter Anslutning till park/grönområde	Hot Trafik Konflikt mellan besökare

Figur 14. Sammanfattning av de hundens kriterier på Ribersborg.

8. GESTALTNINGSKVALITETER FÖR HUNDRASTORMÅDEN

8. GESTALTNINGSKVALITETER FÖR HUNDRASTORMÅDEN

Nedan kommer gemensamma gestaltningskvaliteter som gynnar både hundar och människor att presenteras. Gestaltningskvaliteterna baseras på litteraturstudien, kvalitetskriterierna för människa och hund, SWOT-analys samt enkätstudien. För att skapa funktionella miljöer med möjlighet till förhöjd samexistens är det fördelaktigt om båda arternas behov tillgodoses av utomhusmiljöerna.

Stora och öppna ytor:

Stora ytor möjliggör fler aktiviteter i ett grönområde och ger bättre förutsättningar för samexistens. I enkäten nämns stora och öppna ytor flera gånger som en positiv aspekt i hundrastområdet. Vidare menar Berglund och Jergeby (1998) att större grönområden, vilka innehåller flera aktiviteter eller upplevelser, är mest attraktiva för människan att besöka.

Stora, öppna ytor är viktiga för att hundar ska kunna springa fritt och interagera med andra hundar utan koppel. Detta eftersom interaktioner mellan hundar som sker utan koppel minskar risken för incidenter (Svenska kennelklubben 2010). Vidare är dessa stora och öppna ytor viktiga för att hunden ska kunna ha möjligheten att bli fysisk berikad, och därmed få utlopp för sitt rörelsebeteende. Enligt enkäten är det besvärligast för hundägare att tillgodose sin hunds behov av att springa fritt i urbana miljöer, något som stora och öppna ytor möjliggör. Slutligen uppskattar både hunden och människan föredrar öppna ytor där de kan överblicka området (Boverket 2010; Rehn 2023).

Flexibla och oprogrammerade ytor:

Gehl (2010) menar att flexibla ytor i miljöer är av yttersta vikt då de kan anpassas från säsong till säsong och därmed hålla stadsrummet mer levande. Vidare kan flexibla ytor betyda förändringar i miljön, vilket kan erbjuda hunden en mer spännande och kognitivt berikande promenad.

Oprogrammerade ytor skulle kunna bestå av liggande trädstammar, ihåliga trädstammar, trädstubbar i grupp, stenar och andra typer av naturligt material, vilken kan vara ett hjälpmedel för ägare att erbjuda sin hund fysisk och kognitiv berikning, samt aktivering. Dessa typer av oprogrammerade ytor är även fördelaktigt för barn och unga, då kreativiteten och leken kan gynnas (Boverket 2010).

Vegetation:

Vegetation och varierad terräng skapar en mer stimulerande miljö för både hunden och människan. Enligt Boverket (2021) är vegetation en utav de viktigaste platserna för lek, där barn kan använda sin fantasi och skapa sina egna världar. Vegetation är ett dynamiskt material och ger en föränderlig, levande och rik utomhusmiljö, samtidigt som vegetation kan erbjuda rofylldhet och återhämtning. Vidare visar Grahn och Stigsdotters studie att en artrikt miljö är nyckeln till en återställande miljö för stressade individer.

För hundar kan vegetation agera som gömställen (Malmö 2009) men även som en möjlighet för hundar att markera sitt revir, vilket är en viktig del av miljöberikning i utomhusmiljö (Rehn 2023). Slutligen kan agera som skydd för sol, regn och vind för både hunden och människan (Malmö 2009).

Trygghet och säkerhet:

Det är av intresse för både hund och människa att ha säkra och trygga miljöer. I enkäten uttrycker hundägare att trafiksäkra områden är en viktig faktor i miljöer där man vistas med sin hund. Jan Gehl (2010) uttrycker att säkerhet och trygghet är två grundförutsättningar för att människor ska vilja vistas i stadsrum. Stockholm stad (2022) menar att hundägare och hundar, som är en stor andel av de som nyttjar offentliga grönområden, kan skapa liv på annars ensliga platser, och därmed ha en trygghetsskapande effekt för andra människor.

Sociala mötesplatser:

Hundrastområden kan fungera som mötesplatser där både hundar, hundägare och andra stadsbor kan interagera. Genom att skapa platser där människor kan samlas och prata, finns det möjlighet för det sociala samspillet och samexistensen att öka. Studier visar att hundar i hög grad har möjlighet att öka social interaktion mellan människor, vilket till och med kan generaliseras bortom vanliga hundpromenadområden (McNicholas & Collis 2010). För att underlätta för hundars socialisering sinsemellan rekommenderas olika höjdnivåer i hundrastområdet.

Ett hundrastområde har möjligheten att innehålla dessa fem kvaliteter och kan som miljö därför ha möjligheten att öka samexistensen mellan hundar, hundägare och människor.

9. FÖRBÄTTRINGSGESTALTNING

9.1 FÖRBÄTTRINGSGESTALTNING LADUGÅRDSGÄRDET

Nedan kommer ett förslag på förbättringsgestaltning exemplifieras på hundrastområdet Ladugårdsgärdet. Gestaltningen baseras på SWOT-analyserna som har identifierat områdets svagheter, styrkor, möjligheter och hot, samt de framtagna gestaltningskvaliteterna. Målet med förbättringsgestaltningen är att stärka områdets funktionalitet samt stärka samexistens mellan hundar och människor i miljön.

*Figur 15. 3D vy över Ladugårdsgärdet.
3D vy © Google Earth (2024)*

ILLUSTRATIONSPLAN LADUGÅRDSGÄRDET

0 100 200 300 m
Skala 1:5 000. SWEREF 99 TM, RH 2000.

Figur 16. Illustrationsplan över Ladugårdsgården efter förbättringsgestaltning.
Flygbild © Lantmäteriet (2024). Bearbetning i Adobe Illustrator av Jonna Österback (2024)

VY LADUGÅRDSGÄRDET

Figur 15. 3D vy över Ladugårdsgärdet.

3D vy © Google Earth (2024). Bearbetning i Adobe Photoshop av Jonna Österback (2024)

GESTALTNINGEN

Styrkorna identifierade på Ladugårdsgärdet är dess stora, öppna och kuperade karaktär, samtidigt som området är mycket centralt. Samtidigt är en av svagheter på området brist på skydd mot väder och vind. För att skapa en mer funktionell miljö föreslås det därför att fler träd och buskar ska planteras för att erbjuda hundarna och människorna på platsen ett naturligt skydd mot sol, regn och vind. Planteringen av träd och buskage ska däremot inte störa den omtyckta öppna och stora karaktären på området. En del av förbättringsgestaltningen är därför att jobba med mikroklimat, vilket möjliggör att skapa fler upplevelser för människor (Gehl 2010) och hundar på platsen. Mikroklimat i denna kontext refererar till ett mindre område som skiljer sig från det övriga områdets fysiska miljö. Genom att skapa mikroklimat på platsen möjliggörs fler sociala platser på området, där både hundar och människor kan socialisera.

Vidare är en identifierad svaghet på Ladugårdsgärdet avsaknad av aktiveringsytor för hundar. Dessa ytor kan vara bra att erbjuda då aktivering och berikning av hunden kan leda till minskade beteendeproblem. Därför är det god anledning att skapa dessa ytor där hunden tillsammans med sin människa kan få utlopp för delar av sina grundläggande behov. Utöver ytorna specifikt ägnade för aktivering av hund kommer även naturliga material såsom stubbar, ihåliga trädstammar, stenar och så vidare placeras ut. En annan svaghet för Ladugårdsgärdet är att det inte finns någon specifik parkering för området, trots att 22 % av respondenterna i enkäten tar sig till området via bil. Det finns redan en större grusplan på området, vilket hade kunnat göras om till parkering och därmed ge möjlighet för fler människor och hundar att besöka området.

Ladugårdsgärdet är mer eller mindre omringat av bilvägar, vilket är något som flera respondenter i enkäten önskar skydd mot. En utav de positiva aspekterna med hundrastområden är att de inte är inhägnade och därmed tillgängliga för andra invånare (Kungsholmens stadsdelsförvaltning 2022), att inhägna området helt är därför inte aktuellt. Delar av vägar som angränsar till området kommer att skiljas med tät växtlighet eller staket.

MIKROKLIMATDAMMEN

Mikroklimatdammen är det mest drastiska förslaget i förbättringsgestaltningen på Ladugårdsgärdet. Förhoppningen är att genom att arbeta med mikroklimat kan fler och bättre anpassade sociala platser för både hundar och människor skapas, vilket kan bidra till ökad samexistens på området.

Ambitionen är att dammen och dess vegetation ska bli en berikande och lekfull miljö för hundar, som dessutom kan fungera som bra svalka under en varm sommardag. Vidare kan vatten verka lugnande för människan, vilket är ytterligare ett argument för användning av vatten i gestaltningen. Mikroklimatet, som dammen är en del vill kunna skapa en miljö där både hundar och hundägare kan stanna upp och sitta, stå eller socialisera. Förhoppningen är vidare att det blir en plats där det är möjligt för hundar, hundägare och andra människor att knyta nya kontakter, vilket stärker möjligheten för samexistens.

VARIERANDE VÄXTLIGHET

SOCIALA SITTPLATSER

STRAND

MIKROKLIMAT

VATTEN

SAND

MIKROKLIMATDAMMEN

*Figur 16. Konceptbild över mikroklimatdammen i Ladugårdsgärdet.
Fotografi och bearbetning i Adobe Photoshop av Jonna Österback (2024)*

AKTIVERINGSYTAN

*Figur 17. Konceptbild över mikroklimatdammen i Ladugårdsgärdet.
Fotografi och bearbetning i Adobe Photoshop av Jonna Österback (2024)*

AKTIVERINGSYTAN

En aktiveringsyta var något som Ladugårdsgärdet saknade helt. Aktiveringsytan möjliggör en miljö där hundar kan berikas och aktiveras tillsammans med sina ägare, vilket kan minska beteendeproblem hos hunden och göra dem mer lugna och harmoniska (Hallgren 2010). En berikad eller aktiverad hund kan göra det lättare för ägaren att hantera, vilket ökar ägarens välmående. Vidare tillåter aktiveringsytan hundarna att få utlopp för sina behov i en kontrollerad miljö, vilket minskar risken för störande beteenden som kan påverka andra besökare negativt. Vilket i sin tur kan öka samexistensen i området.

Aktivitetssytan är en blandning mellan en berikande och aktiverande miljö. Det finns vissa agilityhinder där hundägaren kan aktivera sin hund, men även naturliga element som stubbar, stenar och kullar, där hunden kan berikas. På denna yta får hundarna möjlighet att använda sina naturliga beteenden, som att gräva eller balansera, eller leka/träna ihop med sin människa.

9.2 FÖRBÄTTRINGSGESTALTNING RIBERSBORG

*Figur 18. 3D vy över Ribersborg.
3D vy © Google Earth (2024)*

Nedan kommer ett förslag på förbättringsgestaltning exemplifieras på hundrastområdet Ribersborg. Gestaltningen baseras på SWOT-analyserna som har identifierat områdets svagheter, styrkor, möjligheter och hot, samt de framtagna gestaltningskvaliteterna. Målet med förbättringsgestaltningen är att stärka områdets funktionalitet samt stärka samexistens mellan hundar och människor i miljön.

ILLUSTRATIONSPLAN RIBERSBORG

VEGETATION

BELYSNING

Figur 19. Illustrationsplan över Ribersborg efter förbättringsgestaltning.
Elygbild © Lantmäteriet (2024). Bearbetning i Adobe Illustrator av Jonna Österback (2024)

VY RIBERSBORG

*Figur 20. 3D vy över Ribersborg.
3D vy © Google Earth (2024). Bearbetning i Adobe Photoshop av Jonna Österback (2024)*

GESTALTNINGEN

Ribersborgs läge vid havet och dess öppna karaktär, varierande terräng och centrala läge har gjort detta hundrastområde till en omtyckt och populär plats. I både kvalitetskriterierna och SWOT-analysen fick Ribersborg en god bedömning, men trots detta identifierades ett fåtal förbättringspotentialer som kan göra Ribersborg ännu mer attraktivt och funktionellt. Enligt Malmö stad (2010) är det önskvärt för gestaltning av hundrastområden att ta vara på kvaliteterna som redan finns på platsen, detta i kombination med att platsen verkar mycket uppskattad, kommer endast små ändringar på Ribersborg att framställas.

Precis som Ladugårdsgärdet saknar Ribersborg tillräckligt skydd mot väderförhållanden, särskilt vid kraftig vind från havet. Som åtgärd används vegetation som fungerar som ett naturligt skydd för vinden, men även som skydd för sol och regn. Denna åtgärd skulle inte bara förbättra upplevelsen för hundägare, utan också ge hundarna en mer varierad och skyddad miljö att vistas i.

Vidare är tillgången till sociala sittplatser begränsad, vilket kan begränsa besökarna på platsen. Genom att lägga till fler bänkar och picknickbord kan Ribersborg utvecklas till en ännu bättre social mötesplats för hundägare, hundar och övriga. Detta skulle kunna främja interaktionen mellan människor och skapa en trevligare atmosfär där besökare kan umgås och knyta kontakter.

Även i Ribersborg identifieras trafiken som ett hot för hundägare och hundarna på området. Likt Ladugårdsgärdet är det inte aktuellt att hägna in området helt. Däremot, eftersom trafiken mest är koncentrerad till områdets södra sida, kan avskärmningar genom vegetation eller staket öka säkerheten på området.

TRYGGT SKYDD

För att förbättra Ribersborg ska skyddet mot väder och vind förbättras för både hundar och människor. Träd och buskage kommer att planteras för att skydda mot kraftig vind från havet, men även för att ge skugga under soliga dagar och skydd mot regn. Dessa enkla åtgärder kommer att förbättra upplevelsen för både hundar och deras ägare, samtidigt som de öppna ytorna bevaras.

För att ta hänsyn till tryggheten på Ribersborg, vilket är en del av gestaltungsprinciperna, kommer buskagen att ha strategiskt placerade öppningar som ger bättre sikt, vilket kan minska känslan av otrygghet. Dessutom kommer utökad gatubelysning att installeras, särskilt längs gångvägar, för att öka känslan av trygghet under kvällstid för människan. Vilket därmed skapar en miljö som kan användas fler timmar på dygnet, och en tryggare atmosfär för alla.

TRYGGT SKYDD

BELYSNING

VÄXTLIGHET

Figur 21. Konceptbild över tryggt skydd i Ribersborg hundrastområde.
Fotografi och bearbetning i Adobe Photoshop av Jonna Österback (2024)

10. DISKUSSION

10.1 ATT PLANERA FÖR HUNDAR OCH MÄNNISKOR I SAMEXISTENS

Denna studien har undersökt möjligheter och utmaningar för att planera grönområden som gynnar samexistera mellan hundar och människor, vilket jag har förstått är en komplex sak. Att försöka förstå, för att sedan planera för en art, som ser världen på ett annat sätt genom sina sinnen är inte lätt. Samtidigt kräver urbaniseringen att ytor i staden är multifunktionella, vilket gör att det i längden inte är hållbart att planera ytor endast för hundar. Vilket är anledningen till att denna studie har fokuserat på miljöer där hundar och människor kan samexistera i högre grad.

En fråga jag har ställt mig under arbetets gång är, är det försvarbart att planera för hundar i städer där offentliga miljöer minskar? Vilket jag har kommit fram till följande slutsats, människan har domesticerat hunden och efter många hundra år har den hamnat i staden med oss. Staden är en miljö som på vissa sätt kan vara begränsande för hunden och dess naturliga beteenden, det kan vara svårt att släppa sin hund lös, att låta den spåra eller svårt att bara få ha den med sig, vilket kan göra att den lämnas ensam hemma. Eftersom det är människan som fört in hunden i staden, anser jag att det inte är mer än rätt att vår plikt är att sörja för att hunden får ett berikande liv med utlopp för dess naturliga beteenden, trots att den bor i staden.

Det som kan vara svårt att försvara är dock att planera icke multifunktionella, och för allmänheten avgränsade ytor, endast för hundens skull. Dessutom när dessa ytor, det vill säga hundrastgårdar, är dyra att anlägga, ofta små med högt slitage och knappt berikande för hundar. Således har denna studie identifierat hundrastområden som en potentiell miljö där

hundar och människor kan urbant samexistera i en berikande och hållbar miljö för bägge. Hundrastområden är dessutom ekonomiskt försvarbara, öppna för allmänheten och multifunktionella i flera aspekter för hundar, människor, andra djur och biologisk mångfald. Genom att skapa berikande miljöer för hundar i staden är det möjligt för hunden att bli mer harmonisk, vilket i sin tur kan minska konflikter mellan hundar och människor i urbana miljöer.

Att planera för ett hundrastområde där samexistens mellan hund och människa gynnas är inte omöjligt. Det visade sig att hunden och människan på flera plan gynnas av samma kvaliteter i ett grönområde, vilket resulterade i gestaltungs-kvaliteterna: *Stora öppna ytor, Flexibla och oprogrammerade ytor, Vegetation, Trygghet och Säkerhet samt Sociala mötesplatser*. Jag önskar dock understryka att både hundar och människor är individer, vilket betyder att dessa fem kvaliteter förmodligen inte gynnar alla individer. Däremot, genom att skapa flexibla miljöer med inslag av mikroklimat, hoppas jag att alla individer skulle hitta något i linje med dennes preferens.

Under min utbildning som landskapsarkitekt har alltid det mänskliga perspektivet gått först i relation till planering av urbana miljöer. Det har därför varit mycket spännande att utföra detta arbete med en annan art som har setts som en likvärdig användare av en miljö. Jag anser att det är dags för människan att sluta helt separera sina behov från andra arter och därmed börja planera för en "mer än mänsklig" stad.

10.2 METODDISKUSSION

I denna studie har flera olika metoder använts för att undersöka hundrastområden och dess möjlighet att bidra till ökad samexistens. Denna metoddiskussion reflekterar kritiskt över de olika metoderna som använts. I litteraturstudien har många olika källor använts, vilket har hämtats från olika hemsidor, sökmotorer och bibliotek. Jag upplevde vissa problem med att hitta pålitliga, relevanta och granskade källor om hundar i diverse sammanhang. Studier om berikning i relation till hund var ofta utförd på försökshundar eller hundar i härbärgen. Detta kan betyda att effekten av berikning kan te sig på andra sätt när det kommer till sällskapshundar, vilket högst troligt lever i en mer vardagsberikande miljö än hundar i härbärgen eller laboratorium.

Enkätundersökningen kan kritiskt granskas genom att påpeka antalet som svarade, vilket var 42 stycken. Vid fler svarande hade eventuellt större slutsatser kunna dras. Eftersom enkäterna var relativt djupgående och kvalitativa, anser jag att den låga svarsfrekvensen inte påverkade arbetet markant. En svaghet i fallstudierna var antal besök, om fler besök hade gjorts på respektive hundrastområde hade eventuellt andra slutsatser kunnat dras om exempelvis användning av miljön, vilket hade varit spännande. Vid bedömningen av kvalitetskriterierna kan det argumenteras att den blir mycket vinklad, bedömningen har endast utförts av mig, en landskapsarkitektstudent. Om bedömningen hade gjorts av flera personer, eller någon annan med annan bakgrund, hade resultatet kunnat bli annorlunda. Vidare går även att kvalitetskriterierna för hund att kritisera, jag som utförde bedömningen är ingen hund, utan en människa. Således kan jag inte uppleva

miljön som en hund, men försökte, utifrån litteraturen, att se miljön från en hunds perspektiv. Att exempelvis se en lyktstolpe som en möjlighet att markera revir, istället för att se en lyktstolpe vars enda syfte är att lysa upp en mörk kväll. Även vid denna bedömning hade resultatet kunnat bli annorlunda om den utfördes av fler personer, eller en person med annan bakgrund.

10.3 VIDARE STUDIER INOM ÄMNET

Denna studie har främst belyst hundrastområden genom hundens och hundägarens synvinkel. Ett vidare förslag på framtida studier är således att studera hur dessa miljöer upplevs från gemene mans perspektiv. Detta skulle kunna resultera i en bättre förståelse för hur hundrastområden kan utformas för att minska negativa upplevelser hos människor, som känner rädsla eller irritation över hundar som rör sig lösa. Det hade vidare varit informativt att studera hur olika typer av miljöberikning påverkar hundars beteenden i stadsområden. För att således kunna dra mer grundade slutsatser i hur hundrastområden kan optimeras för den urbana hundens välmående.

11. KÄLLOR

TRYCKTA KÄLLOR

- Beatley, T. & Bekoff, M. (2013). *City Planning and Animals: Expanding Our Urban Compassion Footprint*. In: Basta, C., Moroni, S. (eds) *Ethics, Design and Planning of the Built Environment. Urban and Landscape Perspectives*, vol 12. Springer, Dordrecht. doi: https://doi.org/10.1007/978-94-007-5246-7_12
- Berg, L., De Koning, D.-J., Fall, N., Hansson, H., Herlin, A.H., Hirsch, E.N., Hultgren, J., Jacobson, M., Jensen, P., Keeling, L., Lunner Kolstrup, C., Lindsjö, J., Littorin, L., Rehn, T., Sandberg, E., Steen, M. & Wall, H. (2020). *Hållande av hund och katt : behov av social kontakt och fysisk aktivitet, samt lämplig ålder för avvänjning*. SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd. <https://res.slu.se/id/publ/104592> [2024-07-23]
- Bender, E. & Strong, E. (2019) *Canine Enrichment for the Real World: Making It a Part of Your Dog's Daily Life*. Dogwise publishing.
- Bekoff, M. (2018). *Canine Confidential: Why Dogs Do What They Do*. 1 a Uppl. University of Chicago Press.
- Berglund, U. & Jergeby, U. (1998). *Stadsrum - människorum: att planera för livet mellan husen*. Stockholm: Bygghälsningsrådet.
- Bundy, A. & Lane, S. (2019). *Sensory Integration. Theory and practice*. F.A. 3 e Uppl. Davis Company.
- Coren, S. (2005). *How dogs think. What the world looks like to them and why they act the way they do*. 1.upplagan. Simon & Schuster.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken : för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4 e Uppl. Studentlitteratur AB.
- Gehl, J. (2010). *Cities for people*. 1 a Uppl. Island Press.
- Glasser, M.R. (2013). *Dog Park Design, Development, and Operation*. 1 a Uppl. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Hall, L., Prescott, M. (2021). *Behavioral Biology of Dogs*. I: Coleman, K., Schapiro, S. (red.) *Behavioral Biology of Animals*. CRC Press. 205-221.
- Hallgren, A. (2010) *Lyckliga lydiga hundar*. 5 e Uppl. Ica bokförlag.
- Hosey, G., Melfi, V. & Pankhurst, S. (2013). *Zoo animals: behaviour, management, and welfare*. 2 a Uppl. Oxford: Oxford University Press.
- Jensen P. (1993) *Djurens beteende och orsakerna till det*. 1. upplagan, Stockholm: LT:s förlag
- Jensen, P. (2017). *Den missförstådda hunden*. 11.e upplagan, Natur Kultur Allmänlitt.

Jergeby, U. (1996). *Offentlig miljö som arena och kuliss : att se, bli sedd och mötas på stadens offentliga och bostadsnära platser*. [Public space as arena and scenery] : [to see, to be seen and to meet at public and neighbourhood places of the city]. Diss.

Lang, J. & Marshall, N. (2016). *Urban Squares as Places, Links and Displays: Successes and Failures* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315660707>

Nilsson, N. (2002). *Barnens stad : en barnvänlig stad för barns bästa, lek och inflytande*. IPA - Barns rätt till lek.

Svenska kennelklubben. (2004). *En hund för livet : om hundens betydelse för människan*.

Swedrup, G. & Swedrup, I. (2004). *Allt om hunden*. 18., [uppdaterade] utg. Ica.

Söderström, B. (2017). *Hur tänker din hund?* 1.a upplagan, Bonnier Fakta.

Thörnblom, S. (2008). *Hund i stan*, 1a Uppl. Stockholm: Prisma.

Wilsson, E. (2005). *Etologi för hundägare: om retningar, beteenden och mentala egenskaper hos vårt äldsta husdjur*. Helt omarb. uppl., Mariestad: Tisslegården ord & jord.

Worm Christiansen, F. (2009). *Hundars och vargars beteende: myter och fakta*. 1. upplagan, Skara: K. Malm Tanke i Tryck

ELEKTRONISKA KÄLLOR

Agira. (2010). *Fem sorters berikning som gör din hund lycklig*. <https://www.agria.se/hund/artiklar/om-hund/fem-sorters-berikning-som-gor-din-hund-lycklig/> [2024-06-11]

Barcelos, A. M., Kargas, N., Assheton, P., Maltby, J., Hall, S., Mills, D. S. (2023). *Dog owner mental health is associated with dog behavioural problems, dog care and dog-facilitated social interaction: a prospective cohort study*. Scientific reports, 13(1), 21734. doi: <https://doi.org/10.1038/s41598-023-48731-z>

Barker, R., Barker, S., Cobb, R., Schubert, C. (2012). *Preliminary investigation of employee's dog presence on stress and organizational perceptions*. *International Journal of Workplace Health Management*. Doi:10.1108/17538351211215366

Beck, A. M. (2013) *The human-dog relationship: a tale of two species*. CABI Publishing, doi: 10.1079/9780851994369.0001

Beetz, A., Kotrschal, K., Turner, D., & Hediger, K., Uvnäs-Moberg, K., Julius, H. (2011). *The Effect of a Real Dog, Toy Dog and Friendly Person on Insecurely Attached Children During a Stressful Task: An Exploratory Study*. *Anthrozoos: A Multidisciplinary Journal of The Interactions of People & Animals*. 24. 349-368. doi: 10.2752/175303711X13159027359746.

- Bennett, P. & Rohlf, V. (2007). *Owner-companion dog interactions: Relationship between demographic variables, potentially problematic behaviours, training engagement and shared activities*. Applied Animal Behaviour Science - APPL ANIM BEHAV SCI. 102. 65-84. doi: <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2006.03.009>.
- Berglund, U., Jergeby, U., Jonstoj, T. & Berglund, U. (1998). *Stadsrum - människorum : att planera för livet mellan husen*. Byggnadsrådet.
- Birgell, J. (2022) *Vad är berikning?* [Video]. Natedog. https://youtu.be/VbTHHHgP8Eg?si=Si5bm2ZHBgpoOX2_ [2024-06-20]
- Boverket (2021). *Utemiljöns funktioner och innehåll*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetsatt/skolors-miljo/byggnaden-och-utemiljon/utemiljons-struktur/utemiljons-funktioner/ 2> [2024-08-20]
- Boverket (2010). *Plats för trygghet*. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2010/plats-for-trygghet/> [2024-08-20]
- Braun, B. (2005). *Environmental issues: writing a more-than-human urban geography*. Progress in Human Geography, 29(5), 635-650. <https://doi.org/10.1191/0309132505ph574pr>
- Castilla, G., Hay, G.J. (2006). *Object-based image analysis: strenghts, weaknesses, opportunities and threats*. Calgary: University of Calgary. https://www.isprs.org/PROCEEDINGS/XXXVI/4- C42/Papers/01_Opening%20Session/OBIA2006_Hay_Castilla.pdf [2024-07-20]
- Folkhälsomyndigheten (2024). *När hände vad under pandemin?* <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/utbrottsarkiv/covid-19-pandemin-2019-2023/nar-hande-vad-under-pandemin/> [2024-04-23]
- Friedmann, E., Thomas, S., Cook, L., Tsai, C. C., Picot, S. (2007). *A Friendly Dog as Potential Moderator of Cardiovascular Response to Speech in Older Hypertensives*. Anthrozoos: A Multidisciplinary Journal of The Interactions of People & Animals. 20. 51-63. doi: 10.2752/089279307780216605.
- Gfrerer, G., Taborsky, M., Wurbel, H. (2018). *Benefits of intraspecific social exposure in adult Swiss military dogs*. Applied Animal Behaviour Science, 201, 54-60. doi: <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2017.12.016>.
- Graham, T & Glover, T. (2014). *On the Fence: Dog Parks in the (Un)Leashing of Community and Social Capital*. Leisure Sciences. 36. 10.1080/01490400.2014.888020.
- Grahn P., Stigsdotter, U. (2010) *The relation between perceived sensory dimensions of urban green space and stress restoration*. Landscape and Urban Planning, Volume 94, Issues 3–4. doi: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2009.10.012>.
- Gustafson, H. (2020) *Hundrastgården som outnyttjad yta för grönska och ekosystemtjänster i staden* [examensarbete]. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. https://stud.epsilon.slu.se/15489/7/gustafson_h_200429.pdf [2024-04-08]

- Handlin L. (2010) *Human-Human and Human-Animal Interaction*. Diss. Sveriges Lantbruksuniversitet. https://pub.epsilon.slu.se/2423/1/handlin_1_101222.pdf [2024-08-10]
- Holmberg, T. (2015). *Urban Animals: Crowding in zoocities*. doi: 1-164. 10.4324/9781315735726.
- Huddinge kommun (2010). *Utredning hundrastgårdar i Huddinge kommun*. <https://sammantraden.huddinge.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kommunfullmak-tige/kommunfullmaktige/agenda/bilaga-1-ks-utredning-hundrastgardar-i-huddinge-kommunpdf?downloadMode=open> [2024-06-11]
- Instone, L. & Mee, K. (2011). *Companion Acts and companion species: boundary transgressions and the place of dogs in urban public space*. I Bull, J. (red.), *Animal Movements, Moving Animals: Essays on direction, velocity and agency in humanimal encounters*, Skrifter från Centrum för genusvetenskap: 17, Uppsala universitet, Uppsala: Universitetstryckeriet, ss. 229-250. doi: <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:420252/FULLTEXT01>
- Jackson, V. (2007). *People, pets and planning*. *Australian Planner*, 44(2), 6–7. doi: <https://doi.org/10.1080/07293682.2007.9982559>
- Jeffery, H., Sabir H., & Sparagano, O. (2021). *Did the COVID-19 Pandemic Spark a Public Interest in Pet Adoption?*. *Frontiers in Veterinary Science*. 8. doi: 10.3389/fvets.2021.647308.
- Jordbruksverket (2024). *Statistik ur hundregistret*. <https://jordbruksverket.se/e-tjanster-databaser-och-appar/e-tjanster-och-databaser-djur/hundregistret/statistik-ur-hundregistret> [2024-04-23]
- Kaplan, R., & Kaplan, S., Ryan, R. (1998). *With People in Mind: Design And Management Of Everyday Nature*. *Bibliovault OAI Repository, the University of Chicago Press*. https://www.researchgate.net/publication/37717081_With_People_in_Mind_Design_And_Management_Of_Everyday_Nature [2024-08-20]
- Karolinska institutet. (2024) *Tema: Våra sinnen*. <https://ki.se/forskning/popularvetenskap-och-dialog/popularvetenskapliga-teman/tema-vara-sinnen> [2024-09-03]
- Krebs, B., Watters, J. (2017). *Simple but temporally unpredictable puzzles are cognitive enrichment*. *Animal Behavior and Cognition*. 4. 119-134. doi: 10.12966/abc.09.02.2017.
- Kungsholmens stadsdelsförvaltning. (2022). *Medborgarförslag om hundrastgård på Stora Essingen*. <https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kungsholmens-stadsdelsnamnd/mote-2022-02-23/protocol/svar-pa-medborgarforslag-om-hundrastgard-pa-stora-essingenpdf?downloadMode=open> [2024-07-23]
- Malmö stad. (2010). *Program för Hundrastområden*. <https://malmo.se/download/18.18ed938317a0fec4a62690f/1625213937578/Program%C3%B6r%C3%A5den.pdf> [2024-05-20]

- Malmö stad. (2012). *Hundkarta med hundstadga*. <https://malmo.se/download/18.26d7e8ee17067e3629a27ed/1583159595898/Hundkarta+201211+webb.pdf> [2024-05-10]
- Maple, T. L. (2013). *Remembering Hal Markowitz*. *Zoo biology*. 32. doi: 10.1002/zoo.21065
- Matisoff, D., Noonan, D. (2012). *Managing contested greenspace: neighborhood commons and the rise of dog parks*. *International Journal of the Commons*. 6. doi: 10.18352/ijc.299.
- Mcmillan, F.G. (2016). *The psychobiology of social pain: Evidence for a neurocognitive overlap with physical pain and welfare implications for social animals with special attention to the domestic dog (Canis familiaris)*. *Physiol. Behav.* 167, 154-171. doi: 10.1016/j.physbeh.2016.09.013.
- McNicholas, J., & Collis, G. M. (2000). *Dogs as catalysts for social interactions: robustness of the effect*. *British journal of psychology* (London, England : 1953), 91 (Pt 1), 61–70. <https://doi.org/10.1348/000712600161673>
- Meehan, C.L., Mench, J.A. (2007). *The challenge of challenge: Can problem solving opportunities enhance animal welfare?* *Applied Animal Behaviour Science*, 102, 246-261. doi: 10.1016/j.applanim.2006.05.031
- Metzger, J. (2019). *A more-than-human approach to environmental planning*. *The Routledge Companion to Environmental Planning*, 190–199. <https://doi.org/10.4324/9781315179780-20> [2024-08-14]
- Milgram, N.W., Head, E., Zicker, S.C., Ikeda-Douglas, C.J., Murphey, H., Muggenburg, B., Siwak, C., Tapp, D. & Cotman, C.W. (2005). *Learning ability in aged beagle dogs is preserved by behavioral enrichment and dietary fortification: a two-year longitudinal study*. *Neurobiology of Aging*, 26, 77-90. doi: 10.1016/j.neurobiolaging.2004.02.014
- Miller, P. E., & Murphy, C. J. (1995). *Vision in dogs*. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 207(12), 1623–1634. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/7493905/> [2024-09-08]
- Narayanan, Y. (2017). *Street dogs at the intersection of colonialism and informality: 'Subaltern animism' as a posthuman critique of Indian cities*. *Environment and Planning D: Society and Space*, 35(3), 475-494. <https://doi.org/10.1177/0263775816672860>
- Nationalencyklopedin. (2023) *sinne*. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/sinne> [2024-09-03]
- Naturvårdsverket (u.å) *Hundar i naturen*. <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/allemansratten/sa-gor-vi-allemansratt/hundar-i-naturen/> [2024-08-28]
- Newberry, R. (1995). *Environmental enrichment: Increasing the biological relevance of captive environments*. *Applied Animal Behaviour Science*. 44. 229-243. doi: 10.1016/0168-1591(95)00616-Z.

- Queiroz, R. W., Silva, V. L., Rocha, D. R., Costa, D. S., Turco, S. H. N., Silva, M. T. B., Santos, A. A., Oliveira, M. B. L., Pereira, A. S. R., & Palheta-Junior, R. C. (2018). *Changes in cardiovascular performance, biochemistry, gastric motility and muscle temperature induced by acute exercise on a treadmill in healthy military dogs*. *Journal of animal physiology and animal nutrition*, 102(1), 122–130. doi: 10.1111/jpn.12667
- Rehn, T. (2023). *Hundens grundläggande behov*. [Video]. Svenska kennelklubben. <https://youtu.be/YoPKJxciD3A?si=4wnt4k75YGFEAhz9> [2024-06-11]
- Rooney, N.J., Gaines, S.A. & Hiby, E. (2009). *A practitioner's guide to working dog welfare*. *Journal of Veterinary Behavior*, 4, 127-134. doi: 10.1016/j.jveb.2008.10.037
- Rooney, N. J., & Sargan, D. R. (2010). *Welfare concerns associated with pedigree dog breeding in the UK*. *Animal Welfare*, 19, 133-140. doi:10.1017/S0962728600002335
- Schipper, L., & Vinke, C., Schilder, M.B.H., Spruijt, B. (2008). *The effect of feeding enrichment toys on the behaviour of kennelled dogs (Canis familiaris)*. *Applied Animal Behaviour Science*. 114. doi: 10.1016/j.applanim.2008.01.001.
- Selin, D. (2024). *Berika din hund i vardagen*. [Video]. Svenska kennelklubben. <https://www.youtube.com/watch?v=SmtfRCaP9CQ&t=529s> [2024-06-11]
- Serpell, J. (2004). *Factors Influencing Human Attitudes to Animals and Their Welfare*. *Animal Welfare*. 13. doi:10.1017/S0962728600014500.
- SFS: 2007:1150. Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet RSL.
- Stockholm stad. (2022). *Hundrastplatser*. <https://parker.stockholm/hundrastplatser/> [2024-05-10]
- Svenska kennelklubben. (2013). HUNDÄGARE I STAN. *Om att ha hund i tätort*. https://www.skk.se/globalassets/media---skk.se/kopa-hund/hundagare_i_stan_hi15.pdf?timestamp=20240312090400 [2024-07-23]
- SVT (2018). *Allt fler kommuner bygger lekplatser till hundar*. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/allt-fler-kommuner-bygger-lekplatser-till-hundar> [2024-05-15]
- Tarsitano E. (2016). *Interaction between the environment and animals in urban settings: integrated and participatory planning*. *Environ Manage*. Nov;38(5):799-809. doi: 10.1007/s00267-005-0148-8. Epub 2006 Sep 2. PMID: 16955234.
- Topál, J., Miklósi, A., Csányi, V., & Dóka, A. (1998). *Attachment behavior in dogs (Canis familiaris): a new application of Ainsworth's (1969) Strange Situation Test*. *Journal of comparative psychology (Washington, D.C. : 1983)*, 112(3), 219–229. doi: <https://doi.org/10.1037/0735-7036.112.3.219>
- Tully, T. (2003). *Pavlov's dogs*. *Current Biology - CURR BIOL*. 13. doi: 10.1016/S0960-9822(03)00066-6.
- Uvnäs-Moberg, K. (1998). *Oxytocin may mediate the benefits of positive social interaction and emotions*. *Psychoneuroendocrinology*, 23(8), 819–835. doi: [https://doi.org/10.1016/s0306-4530\(98\)00056-0](https://doi.org/10.1016/s0306-4530(98)00056-0)

- Vaske, J. J., & Donnelly, M. P. (2007). *Perceived conflict with off leash dogs at Boulder Open Space and Mountain Parks. Project report for Boulder Open Space and Mountain Parks.* https://webappsprod.bouldercolorado.gov/openspace/research-reports/docs/Vaske_Jerry_Perceived_Conflict_with_OffLeash_dogs_2007-1-201307161212.pdf [2024-07-21]
- Van Patter, L. E. (2022). *Individual animal geographies for the more-than-human city: Storying synanthropy and cynanthropy with urban coyotes.* *Environment and Planning E: Nature and Space*, 5(4), 2216-2239. <https://doi.org/10.1177/25148486211049441>
- Vilà, C., Maldonado, J. E., & Wayne, R. K. (1999). *Phylogenetic relationships, evolution, and genetic diversity of the domestic dog.* *The Journal of heredity*, 90(1), 71–77. doi: 10.1093/jhered/90.1.71
- Virányi, Z. & Range, F. (2014). *On the Way to a Better Understanding of Dog Domestication.* doi: 10.1016/B978-0-12-407818-5.00002-4.
- Vormbrock, J. K., & Grossberg, J. M. (1988). *Cardiovascular effects of human-pet dog interactions.* *Journal of behavioral medicine*, 11(5), 509–517. <https://doi.org/10.1007/BF00844843>
- Västerås stad (2019). *Handlingsplan för hundrastgårdar.* <https://www.vasteras.se/download/18.5df65ab916bbda73e1fac391/1565878415005/07.%20Handlingsplan%20f%C3%B6r%20hundrastg%C3%A5rdar.pdf> [2024-09-13]
- Wey T., Blumstein, D., Shen, W., Jordán, F. (2008). *Social network analysis of animal behaviour: a promising tool for the study of sociality,* *Animal Behaviour*, Volume 75, Issue 2, doi: <https://doi.org/10.1016/j.anbehav.2007.06.020>.
- World Health Organization. Regional Office for Europe. (2016). *Urban green spaces and health.* World Health Organization. Regional Office for Europe. doi: <https://iris.who.int/handle/10665/345751>
- Zebunke, M., Puppe, B., & Langbein, J. (2013). *Effects of cognitive enrichment on behavioural and physiological reactions of pigs.* *Physiology & behavior*, 118, 70–79. doi: <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2013.05.005>
- Zinko, U., Ersborg, J., Jansson, U., Pettersson, I., Thylén, A. & Vincentz, R. (2018) *Grön infrastruktur i urbana miljöer.* Nordiska Ministerrådet. <https://www.norden.org/sv/publication/gron-infrastruktur-i-urbana-miljoer> [2024-09-01]

FIGURER OCH BILDER

Samtliga figurer och bilder är skapta eller tagna av författaren, om inte annat beskrivs under figuren.

Google Earth (2024) Ladugårdsgärdet. World Geodetic System WGS84. 3D vy. [Kartografiskt material] <https://earth.google.com/web/@59.33367251,18.11662504,4.92760674a,1697.54276704d,30y,-85.39738111h,55.15356748t,360r/data=CgRCAggBOgMKATBKCAjKtsXrBxAA> [2024-09-12]

Google Earth (2024) Ribersborg. World Geodetic System WGS84. 3D vy. [Kartografiskt material] <https://earth.google.com/web/search/Ribersborgsstranden,+Malm%c3%b6/@55.60611391,12.97210106,1.39877852a,1164.95741267d,33.32935395y,109.01613034h,59.72368391t,359.99999914r/data=CiwiJgokCRjfOJ-2rE1AEaHTkbPyqE1AGZS6XRawIDJAIdbEdDlGfzJAQgIIAToDCgEwSggIyrbF6wcQAA> [2024-09-12]

Lantmäteriet (2024) Ladugårdsgärdet. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto [Kartografiskt material] <https://minkarta.lantmateriet.se> [2024-08-12]

Lantmäteriet (2024) Ribersborg. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto [Kartografiskt material] <https://minkarta.lantmateriet.se> [2024-08-12]

Survio (2024) Enkätverktyg. <https://www.survio.com> [2024-06-03].

BILAGOR

BILAGA 1

ENKÄT. HUNDÄGARKSAP I STOCKHOLM

Fråga 1-7 fokuserar på Ladugårdsgärdet "Gärdet" (Stockholm), om du inte besökt denna plats med din hund kan du hoppa direkt till fråga 8. Fråga 8-12 är generella frågor om hundägarskapet i staden.

Enkäten är helt anonym och kommer användas som underlag i mitt examensarbete. Maila mig gärna om du har några frågor eller funderingar på jook0001@stud.slu.se.

Tack för dina svar!

Varför besöker du Ladugårdsgärdet med din hund?

Öppet svar.

Hur brukar du färdas till Ladugårdsgärdet?

Till fots

Med cykel

Bil

Kollektivtrafik

Annat

Hur lång res-/gångväg har du till Ladugårdsgärdet?

0-1 km

2-5 km

5-10 km

10-30 km

>30 km

Brukar du och din hund interagera med andra hundar och hundägare när ni besöker Ladugårdsgärdet?

Ja, oftast.

Ja, med hundar och ägare vi känner sedan tidigare.

Ibland.

Nej, aldrig.

Om nej, varför? (Öppet svar)

Om du svarade ja eller ibland på fråga 4, har du varit med om att det uppstått problem mellan hundar eller hundägare? Utveckla gärna ditt svar.

Öppet svar.

Om du tänker på den fysiska miljön på Ladugårdsgärdet, vad är tilltalande för dig och din hund? Ex. öppna miljöer, gröna miljöer, trafikfria miljöer osv.

Öppet svar.

Finns det någonting som du önskar var annorlunda i den fysiska miljön på Ladugårdsgärdet?

Öppet svar.

Vilka typer av miljöer besöker du helst med din hund?

Hundrastgårdar

Parker

Allmänna grönområden/naturreservat

Stränder

Områden där koppel ej är ett krav

Annat (kommentar)

Har din hund något/några behov som du har svårt att tillfredsställa i stadsmiljö?

Öppet svar

Hur upplever du att det är att ha hund i stadsmiljö?

Det är inga problem, det fungerar jättebra

Ibland känner jag mig begränsad

Annat (kommentar)

Hur upplever jag att min hund har det i stadsmiljö? Ex. den mår bra, den upplever stress, svårt att få behov tillfredsställda osv.

Öppet svar.

Vad skulle du önska att det fanns mer av i din urbana närmiljö för dig och din hund?

Öppet svar.

BILAGA 2

ENKÄT. HUNDÄGARKSAP I MALMÖ

Fråga 1-7 fokuserar på Ribersborg "Ribban" (Malmö), om du inte besökt denna plats med din hund kan du hoppa direkt till fråga 8. Fråga 8-12 är generella frågor om hundägarskapet i staden.

Enkäten är helt anonym och kommer användas som underlag i mitt examensarbete. Maila mig gärna om du har några frågor eller funderingar på jook0001@stud.slu.se.

Tack för dina svar!

Varför besöker du Ribersborg med din hund?

Öppet svar.

Hur brukar du färdas till Ribersborg?

Till fots

Med cykel

Bil

Kollektivtrafik

Annat

Hur lång res-/gångväg har du till Ribersborg?

0-1 km

2-5 km

5-10 km

10-30 km

>30 km

Brukar du och din hund interagera med andra hundar och hundägare när ni besöker Ribersborg?

Ja, oftast.

Ja, med hundar och ägare vi känner sedan tidigare.

Ibland.

Nej, aldrig.

Om nej, varför? (Öppet svar)

Om du svarade ja eller ibland på fråga 4, har du varit med om att det uppstått problem mellan hundar eller hundägare? Utveckla gärna ditt svar.

Öppet svar.

Om du tänker på den fysiska miljön på Ribersborg, vad är tilltalande för dig och din hund? Ex. öppna miljöer, gröna miljöer, trafikfria miljöer osv.

Öppet svar.

Finns det någonting som du önskar var annorlunda i den fysiska miljön på Ribersborg?

Öppet svar.

Vilka typer av miljöer besöker du helst med din hund?

Hundrastgårdar

Parker

Allmänna grönområden/naturreservat

Stränder

Områden där koppel ej är ett krav

Annat (kommentar)

Har din hund något/några behov som du har svårt att tillfredsställa i stadsmiljö?

Öppet svar

Hur upplever du att det är att ha hund i stadsmiljö?

Det är inga problem, det fungerar jättebra

Ibland känner jag mig begränsad

Annat (kommentar)

Hur upplever jag att min hund har det i stadsmiljö? Ex. den mår bra, den upplever stress, svårt att få behov tillfredsställda osv.

Öppet svar.

Vad skulle du önska att det fanns mer av i din urbana närmiljö för dig och din hund?

Öppet svar.